

NGB_AJ012_1 Forgácsoló megmunkálás
(Forgácsolás és szerszámai)

Esztergálás

Dr. Pintér József
2018.

Felhasznált irodalom:

Dr. Kodácsy János - Dr. Pintér József: Forgácsolás és szerszámai. Széchenyi István Egyetem 2011. Digitális Tankönyvtár.

Pápai Gábor.ppt prezentációja 2013.

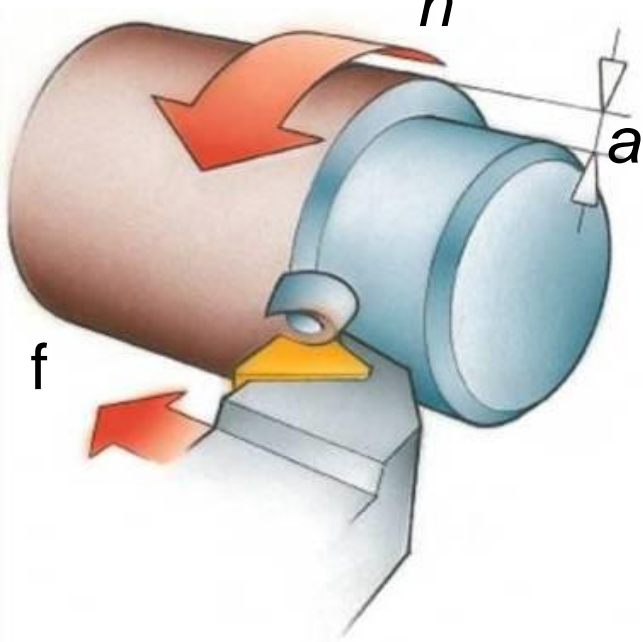
Dr. Szmejkál Attila – Ozsváth Péter Járműszerkezeti Anyagok és Megmunkálások II. (Előadásanyag 2007-2008) – BME Járműgyártás és –Javítás Tanszék, BP

Igaz Jenő – Pintér József: Forgácsoló megmunkálás III. (Forgácsoló megmunkálások) SZE, Győr

ESZTERGÁLÁS

- **Esztergálással forgástestek munkálhatók meg, amelyek tengelyek, perselyek, hüvelyek és tárcsák, vagy ezekhez hasonló alakú munkadarabok.**
- **Az esztergálás egyélű szerszámmal, - állandó keresztmetszetű forgács folyamatos leválasztásával - végzett forgácsolás.**

ESZTERGÁLÁS

FORGÁCSOLÓ FŐMOZGÁS: **FORGÓ**

MELLÉKMOZGÁS: **HALADÓ**

TENGELY IRÁNYÚ: **HOSSZ**

SURÁR IRÁNYÚ: **KERESZT**

MINDKÉT IRÁNYBAN

PÁLYAMENTI

ESZTERGÁLÁS

FORG. FŐMOZGÁST A
MUNKADARAB

MELLÉKMOZGÁST A **SZERSZÁM**
VÉGZI

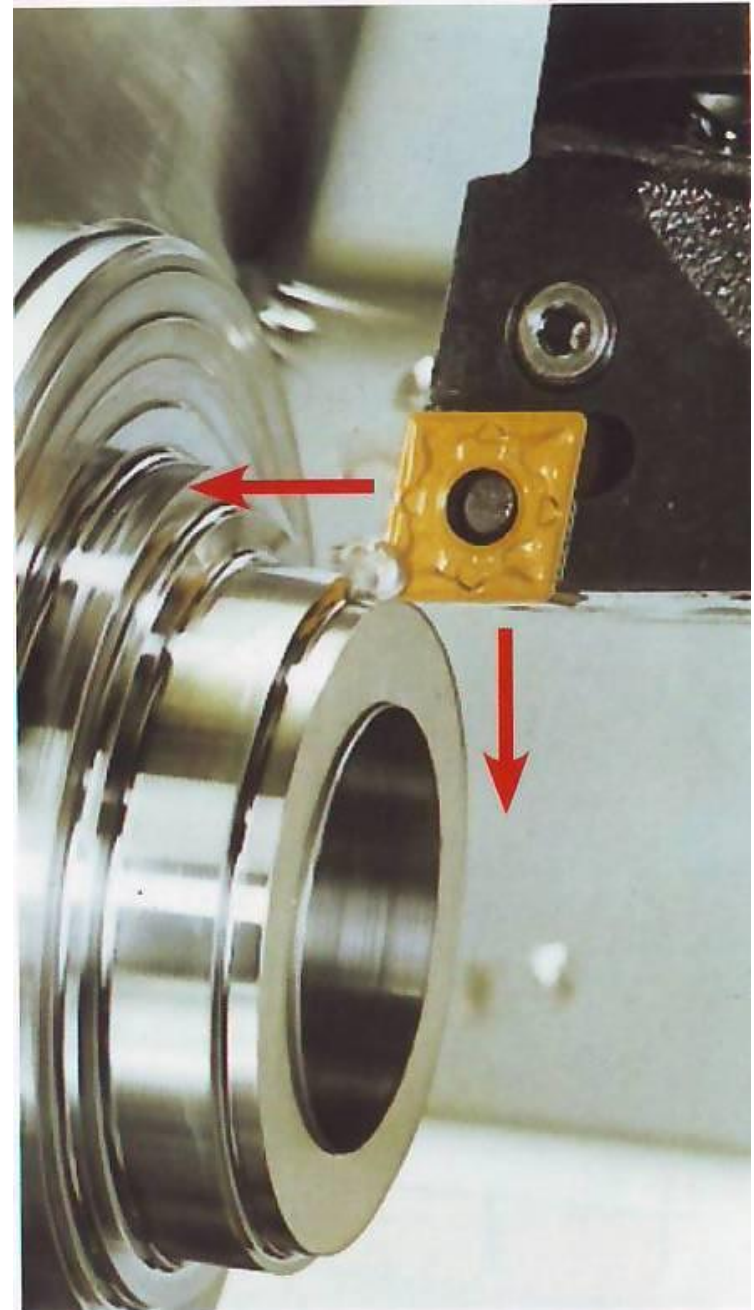
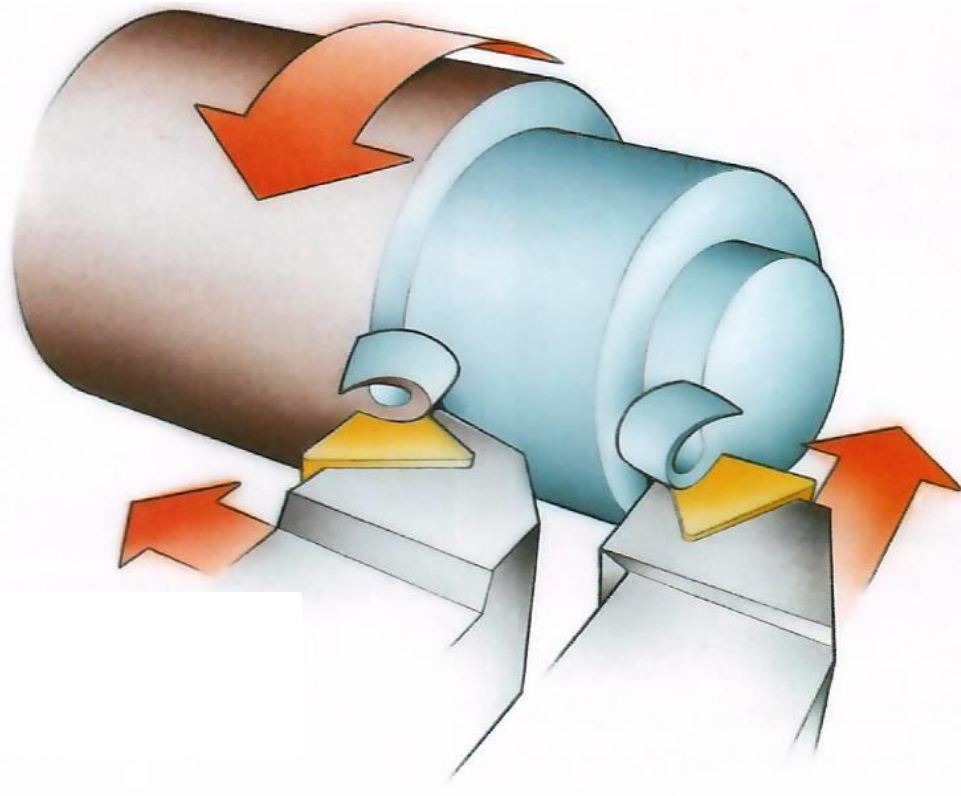
v – FORGÁCSOLÁSI SEBESSÉG

n – FORDULATSZÁM

a – FOGÁSMÉLYSÉG

f - ELŐTOLÁS

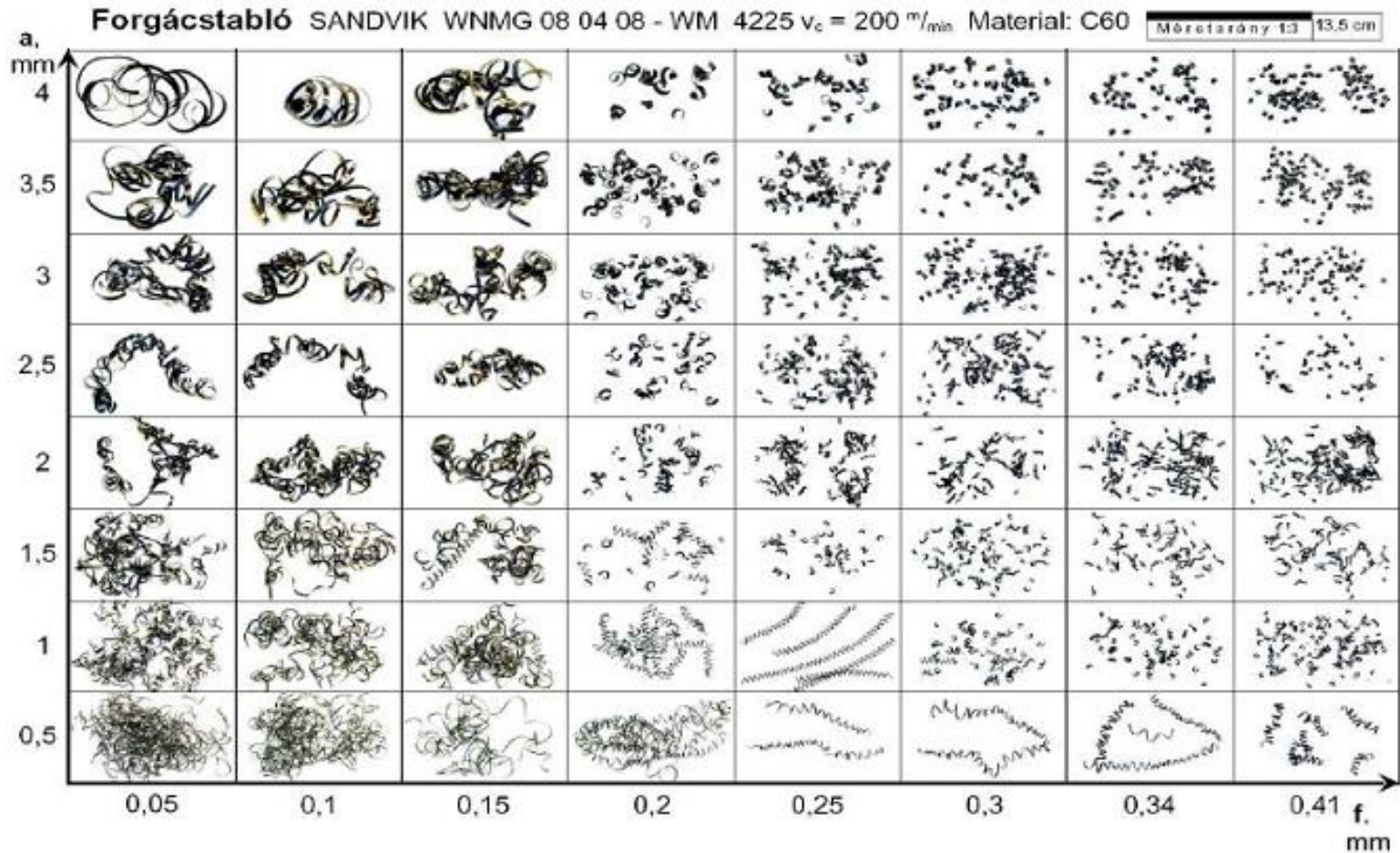
ESZTERGÁLÁS

Esztergált forgácsok geometriája a mellékmozgás adatainak függvényében

Esztergálás forgácstablója

Esztergálás fokozatai és pontossága

❖ Nagyolás

- pontossága: IT 12-14,
- érdessége: $R_a = 12,5$

❖ Félsimítás:

- pontossága: IT10-11,
- érdessége: $R_a = 3,2-12,5$.

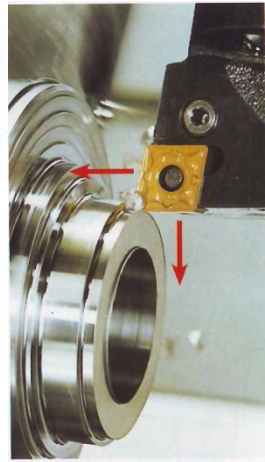
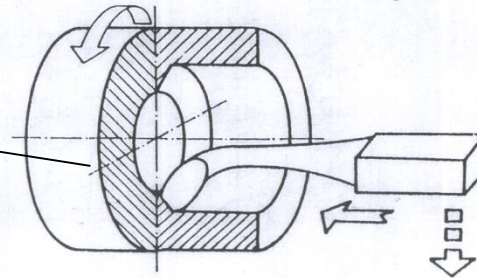
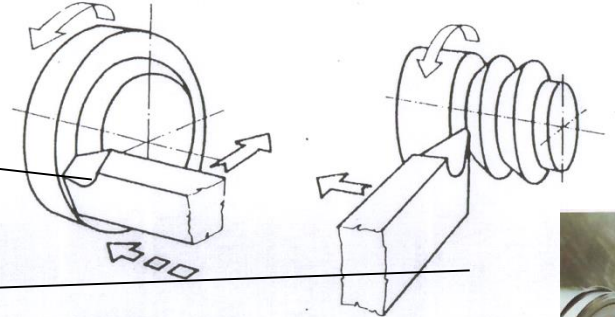
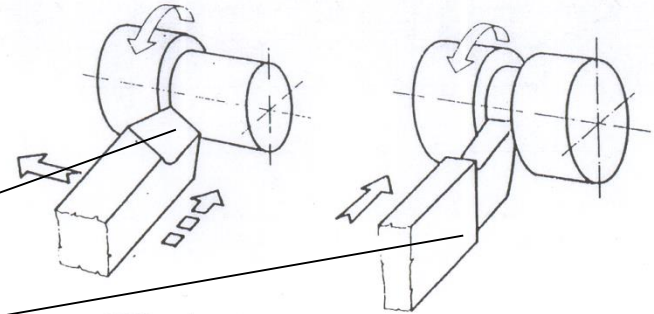
❖ Simítás:

- pontossága: IT7-9,
- érdessége: $R_a = 1,6-6,3$

Esztergálás változatai:

- Hosszesztergálás
- Beszúró esztergálás
- Keresztesztergálás,
síkesztergálás
- Menetesztergálás
- Furatesztergálás

ESZTERGÁLÁS CSOPORTOSÍTÁSA:

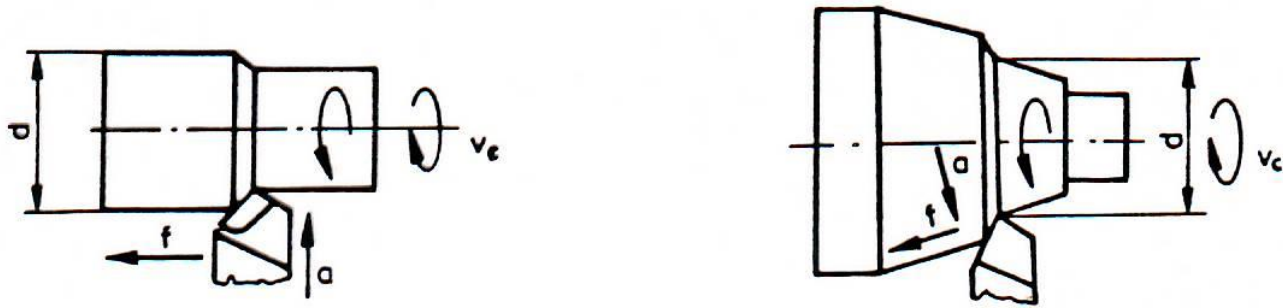
MEGMUNKÁLÁS HELYE SZERINT: KÜLSŐ **PALÁST ESZTERGÁLÁS**
BELSŐ **FURAT ESZTERGÁLÁS**

ELŐÁLLÍTOTT FELÜLET SZERINT:

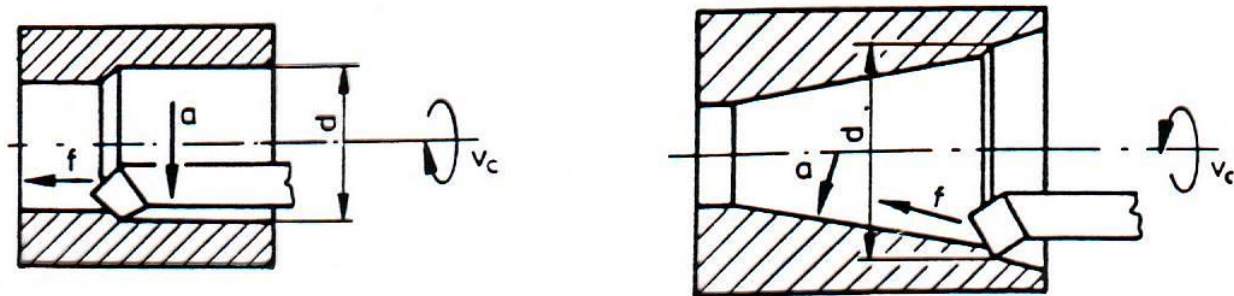
- **HENGERES**
- **SÍK (FORGÁSTENGELYRE MERŐLEGES)**
- **KÚP**
- **FORGÁSTEST (GÖMB, PROFILOS)**
- **MENET**
- **KÜLÖNLEGES**
  - POLIGON (SOKSZÖG)**
  - HÁTRAESZTERGÁLT (SPIRÁL)**

ESZTERGÁLÁS

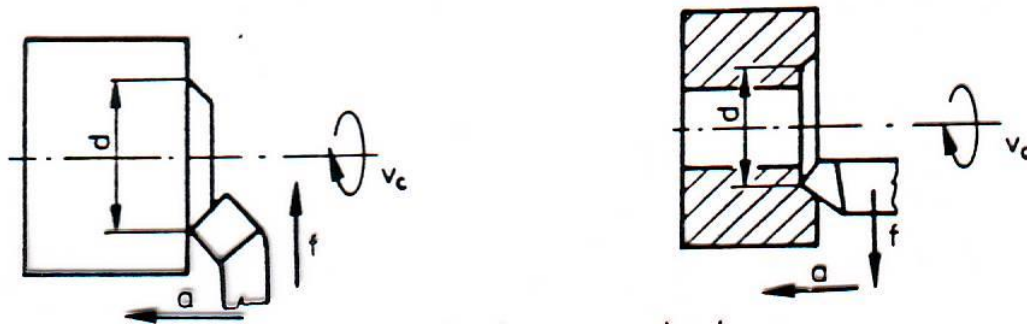
HOSSZESZTERGÁLÁS

FURATESZTERGÁLÁS

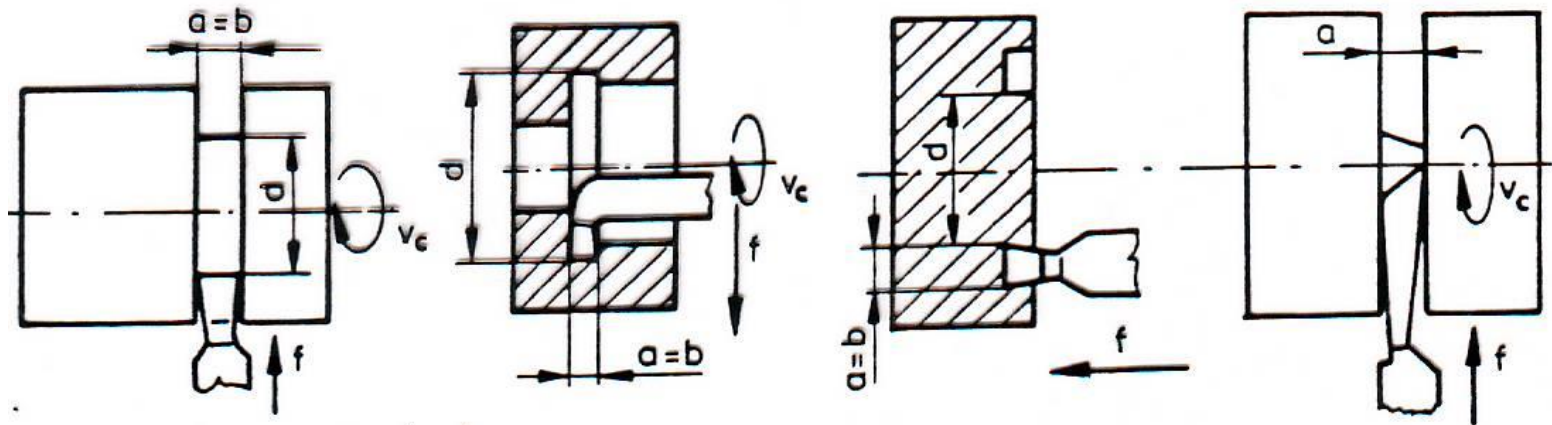

KERESZTESZTERGÁLÁS

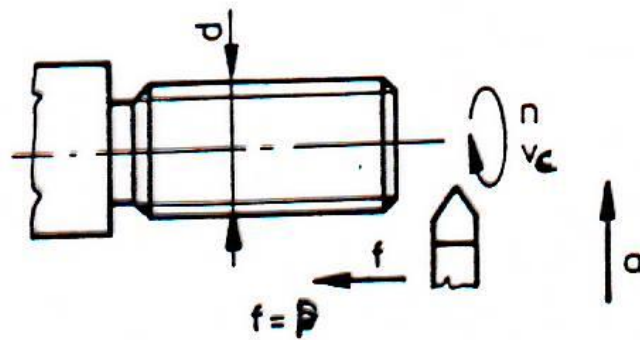

ESZTERGÁLÁS

BESZÚRÁS, LESZÚRÁS

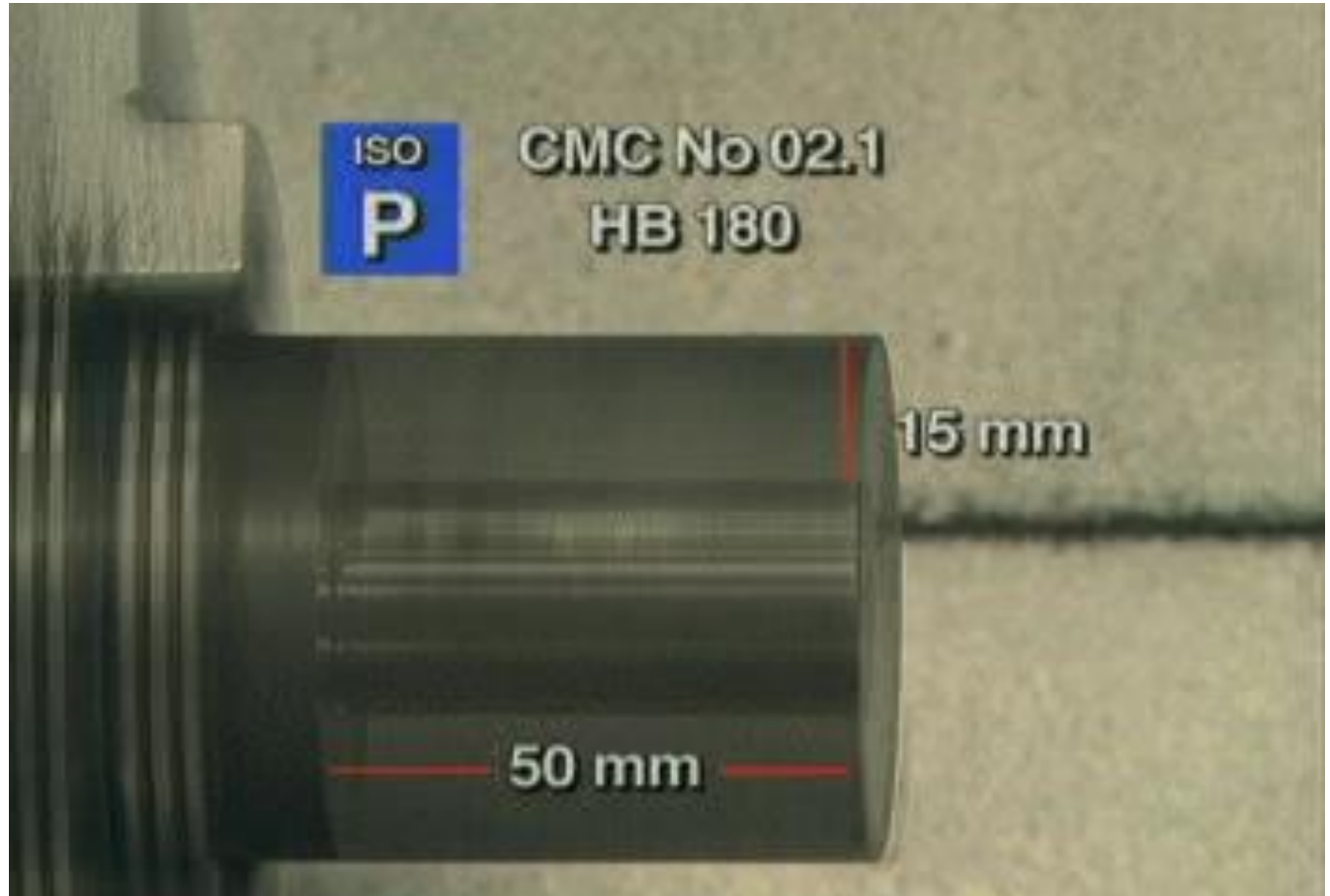

MENETESZTERGÁLÁS

Nagyoló hosszesztergálás

VIDEO

Alakos felület esztergálása

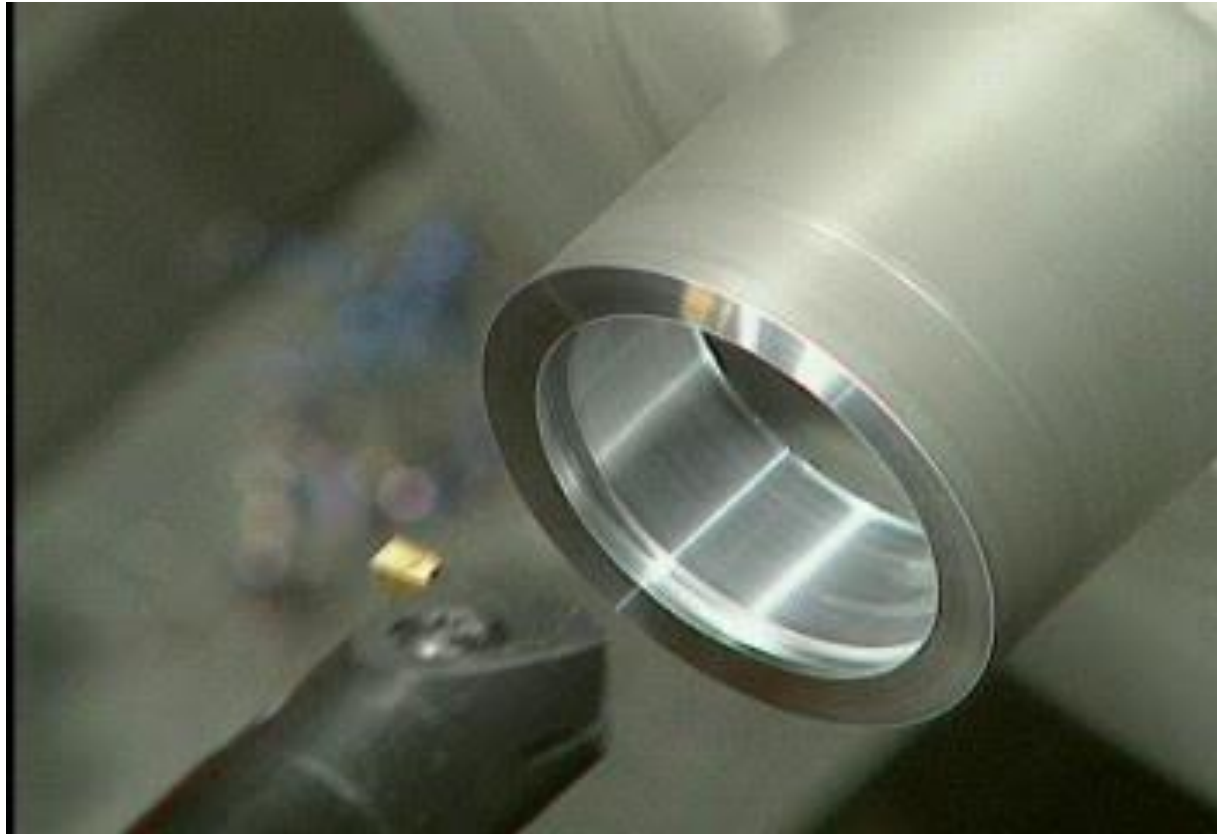
VIDEO

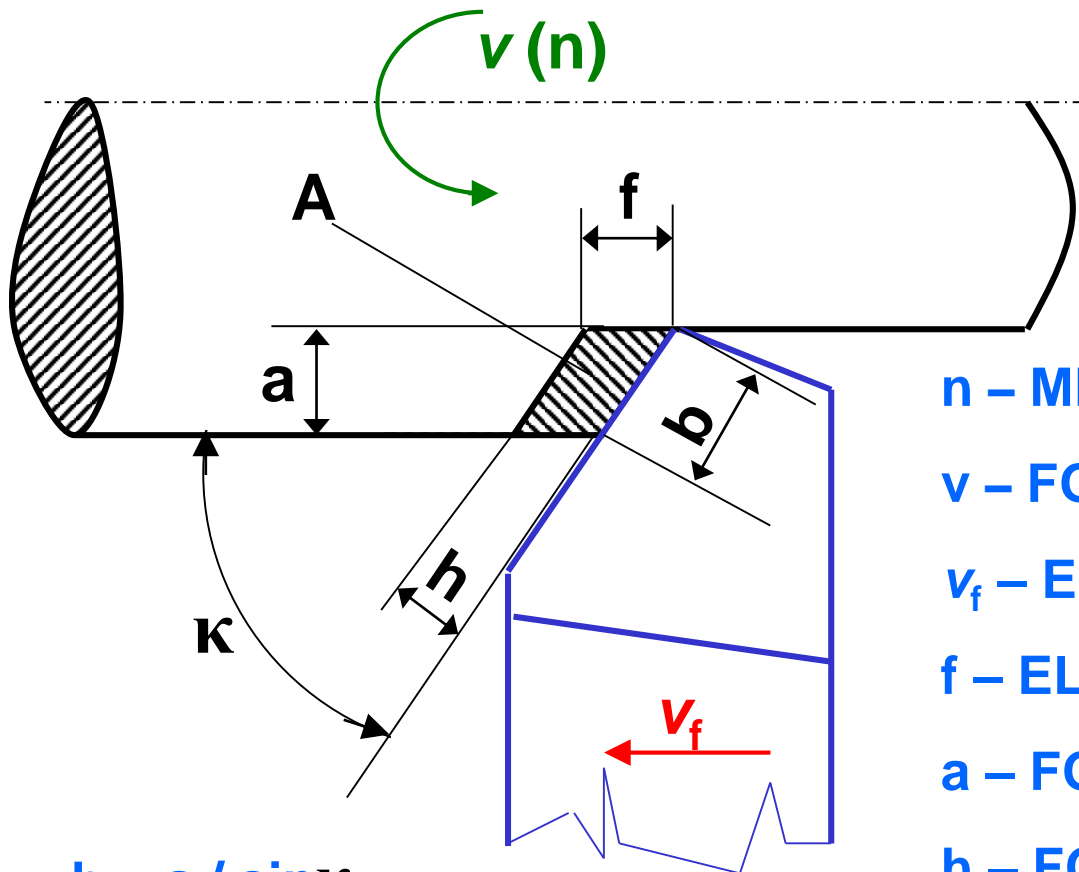

Beszúrás furatban

VIDEO

ESZTERGÁLÁS

$$b = a / \sin K$$

$$h = f \cdot \sin K$$

$$A = b \cdot h = a \cdot f$$

n – MDB. FORDULATSZÁM

v – FORGÁCSOLÁSI SEBESSÉG

v_f – ELŐTOLÁSI SEBESSÉG

f – ELŐTOLÁS

a – FOGÁSMÉLYSÉG

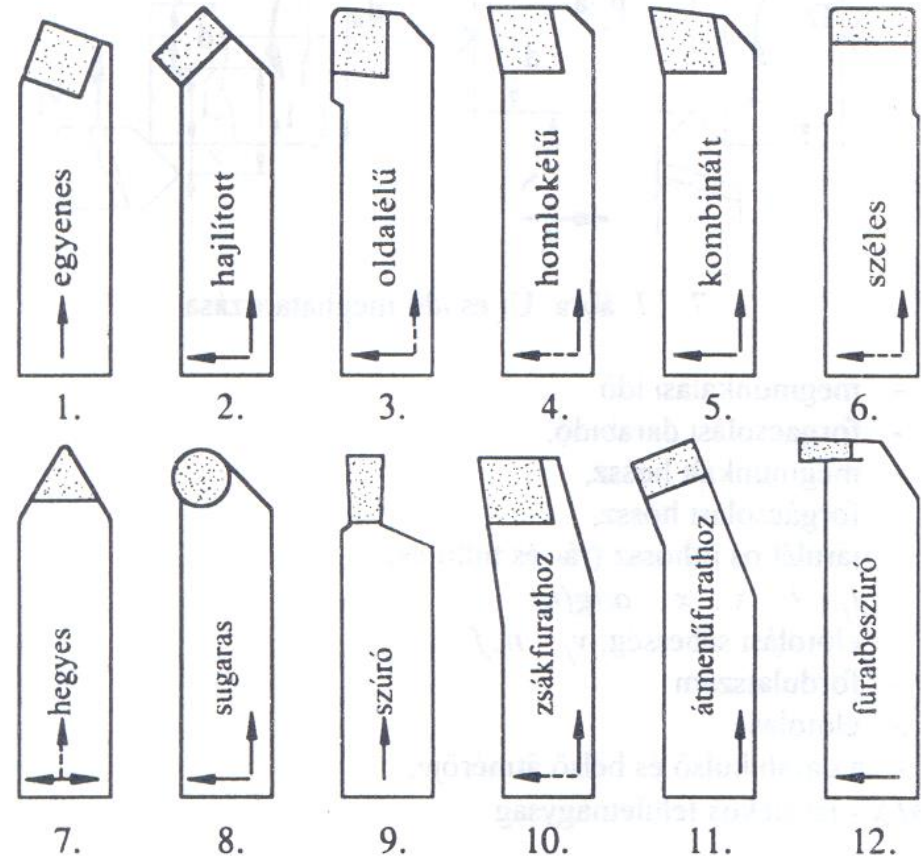
h – FORGÁCSVASTAGSÁG

b – FORGÁCSSZÉLESSÉG

A – FORGÁCS KERESZTMETSZET

Eszterga szerszámok

7. 17. ábra. Forgácsolókések alaptípusai

ESZTERGÁLÁS SZERSZÁMA: EGYÉLŰ

FORGÁCSOLÁSI IRÁNYA SZERINT:

- **JOBBOS**
- **BALOS**
- **SEMLEGES**

JELLEGE SZERINT:

KÜLSŐ

BELSŐ

KIVITELE SZERINT:

- **TÖMÖR**
- **FORRASZTOTT LAPKÁS**
- **SZERELT – VÁLTÓLAPKÁS**

ANYAGA SZERINT:

- **HSS**
- **HW, HT, HC, HF**
- **CA, CM, CN, CC, CR**
- **BN, DP, (CBN, PKB, PKD)**

Tömör - gyorsacél

Az esztergakés
élgeometriáját
köszörüléssel
alakítják ki a HSS
hasárból

Tömör, HSS kések

Forrasztott lapkás kések

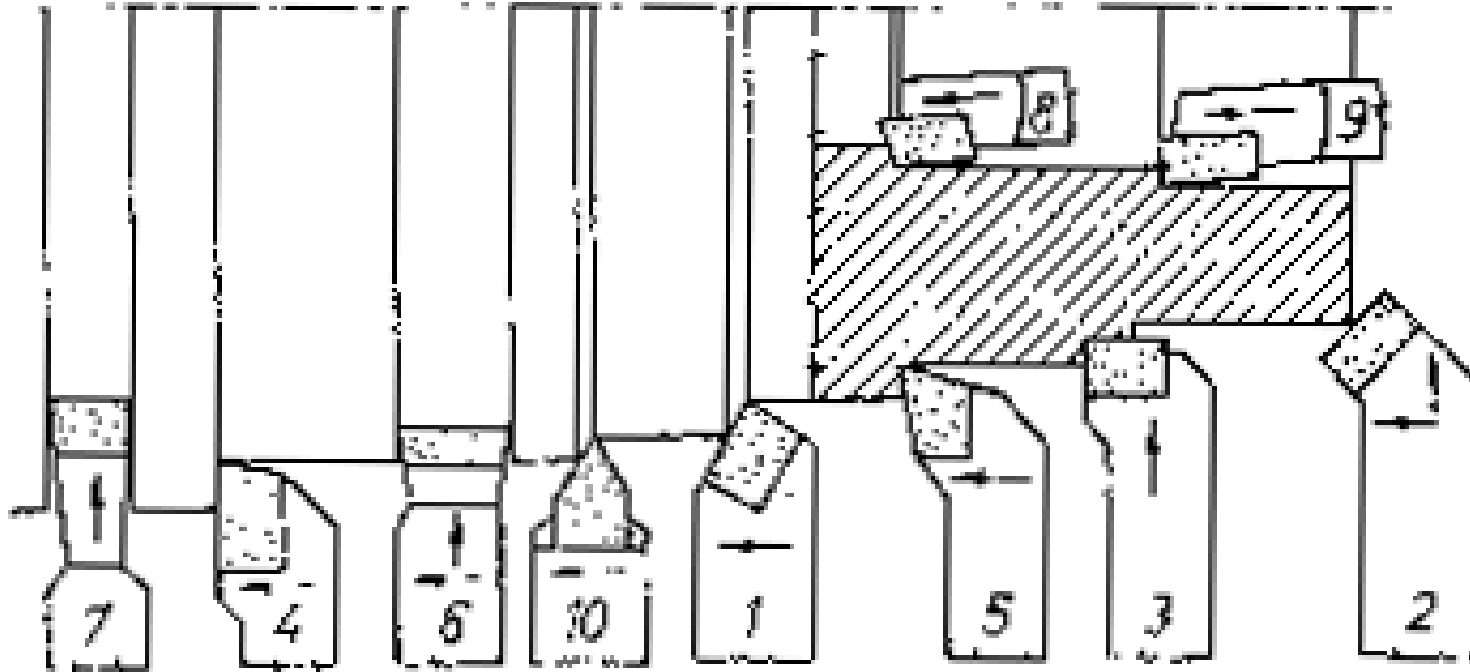

Szerelt lapkás szerszám

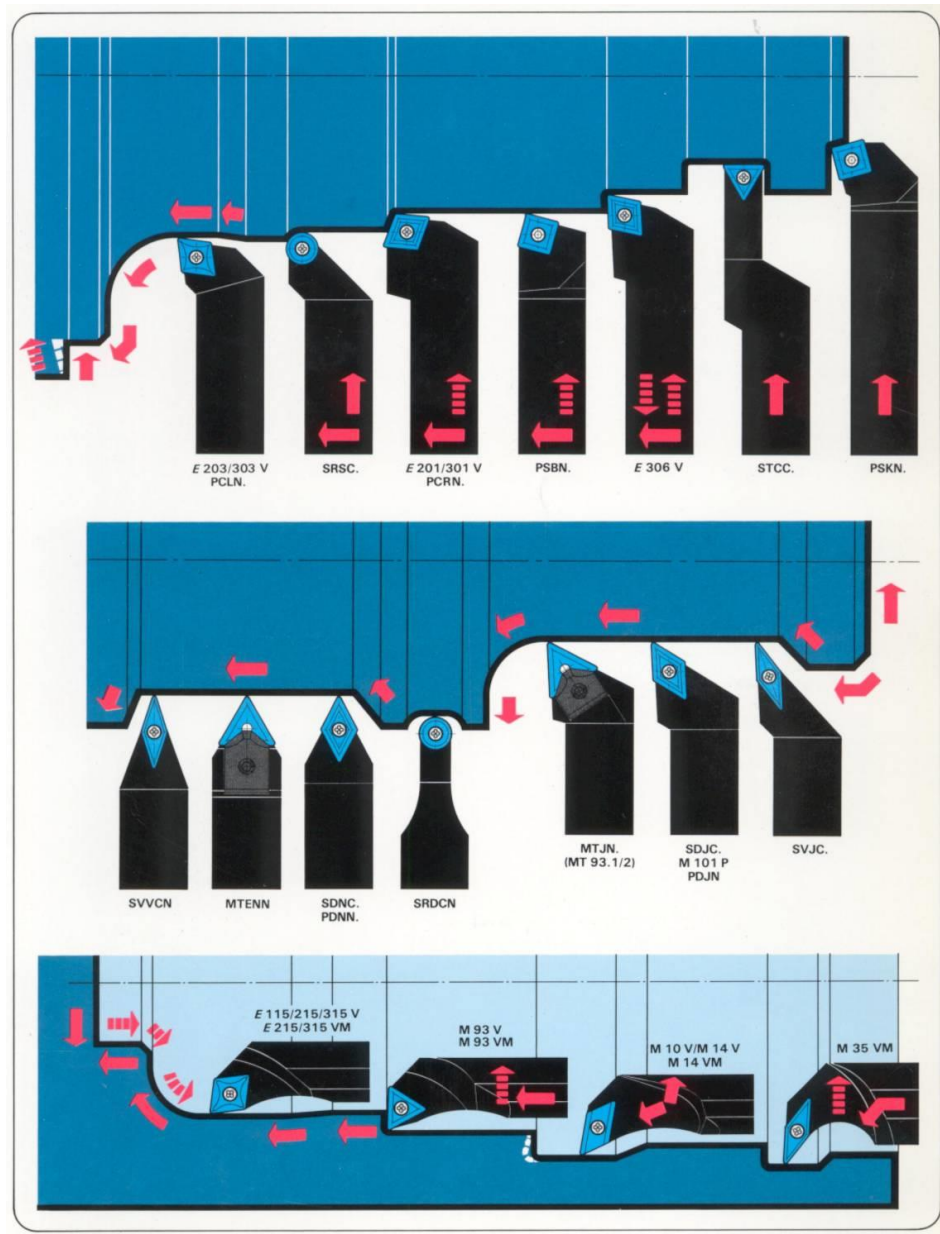
Eszterga szerszámok

1 egyenes esztergakés, 2 hajlított, 3 homlokélű, 4 oldalélű, 5 sarok, 6 széles, 7 beszűrő, 8 furatkés átmenő furathoz, 9 furatkés zsákfurathoz, 10 hegyes esztergakés

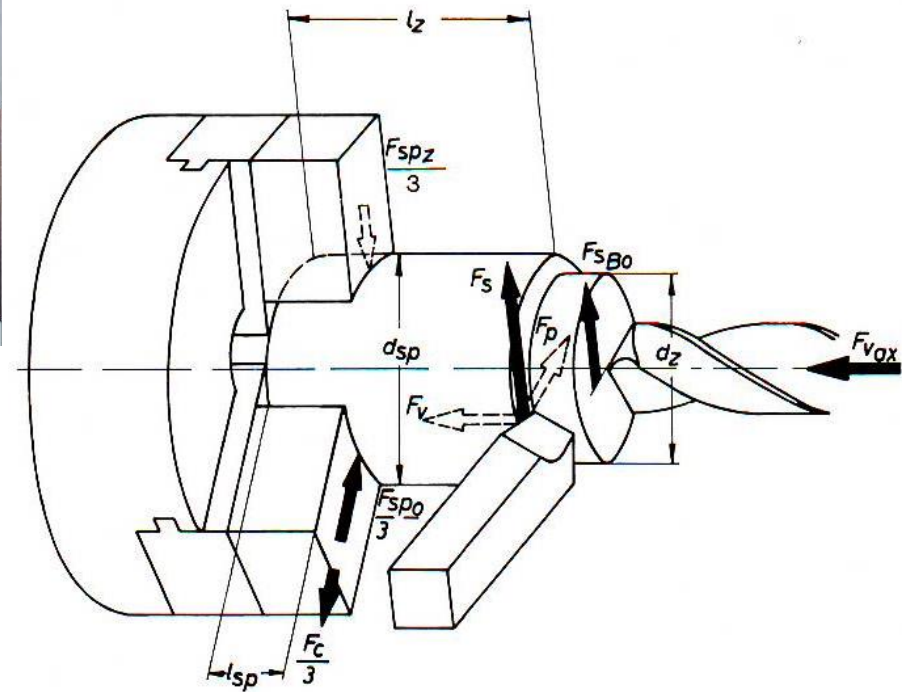
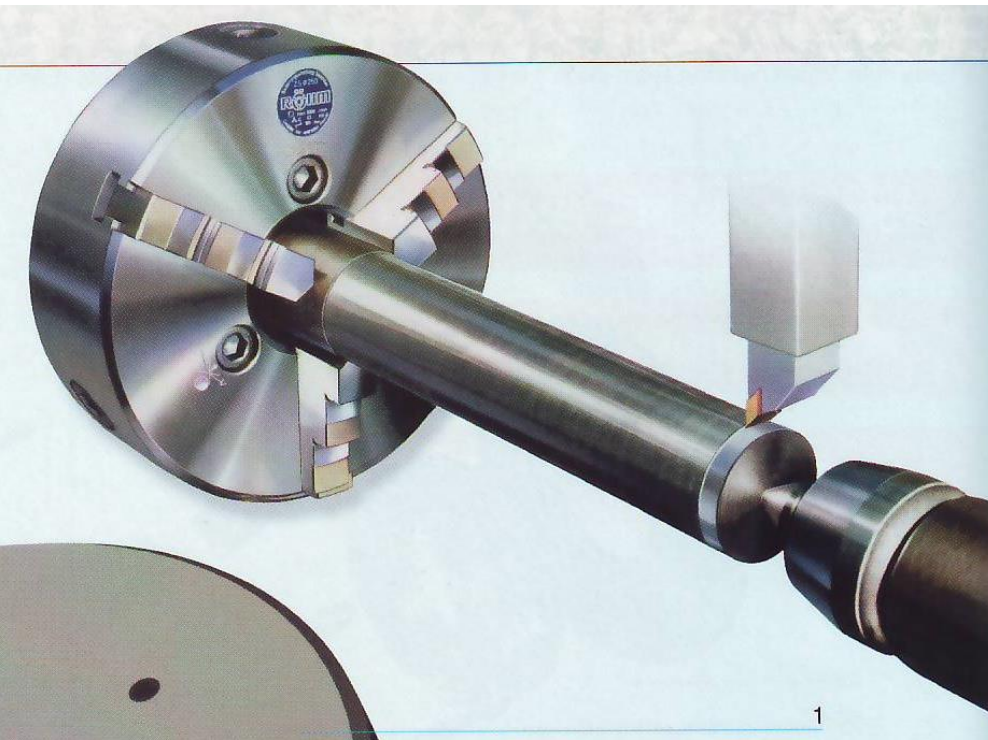
Esztergálás

VÁLTÓLAPKÁS KÉSEK ÉS A LEHETSÉGES FORGÁCSOLÁSI IRÁNYOK

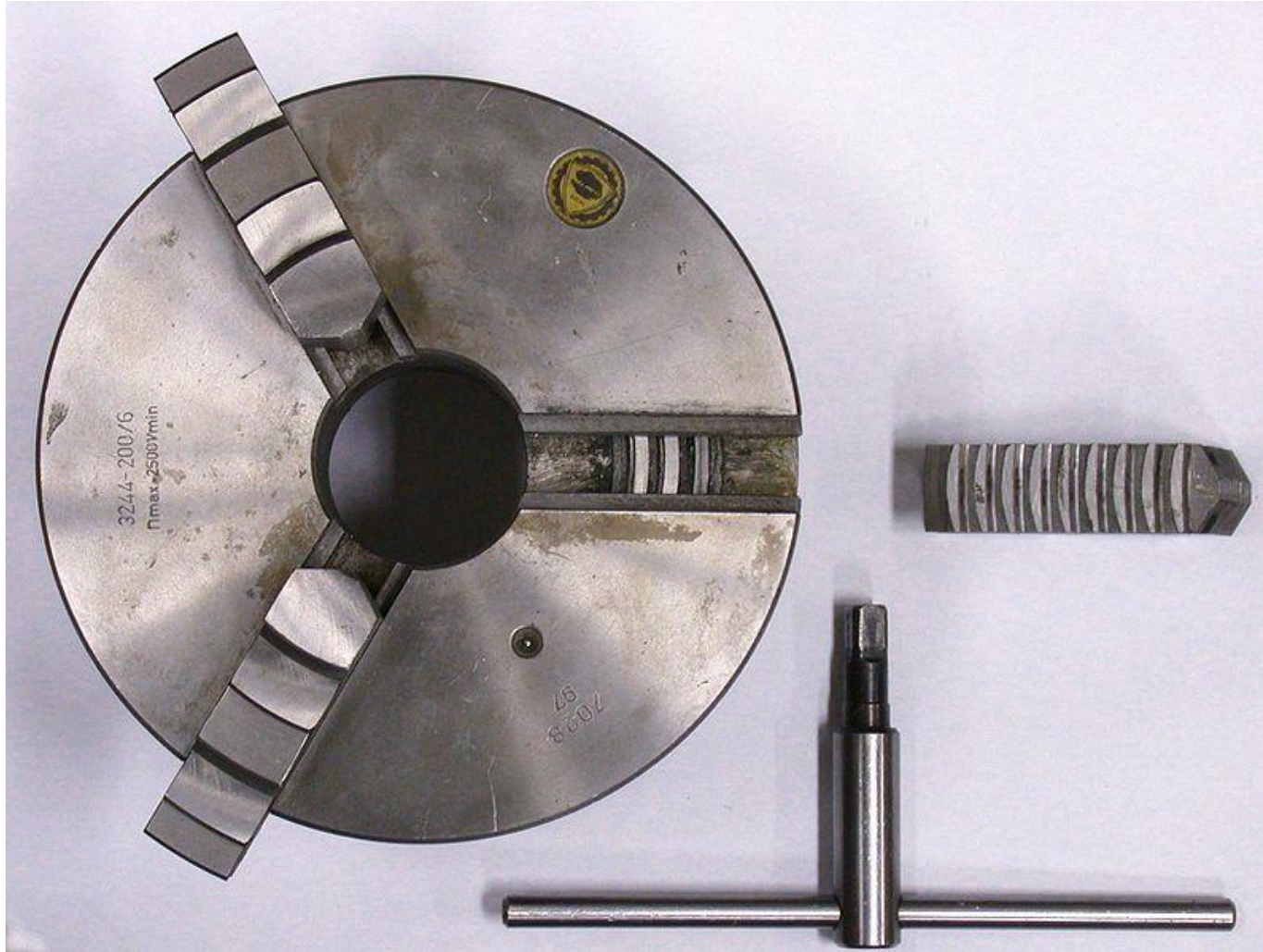

A MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

3 pofás tokmány

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

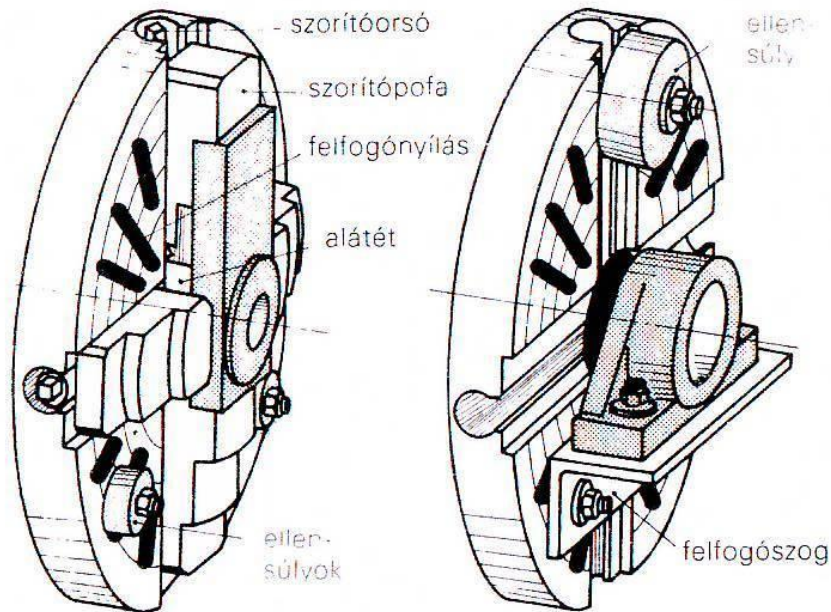
Síktárcsa

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

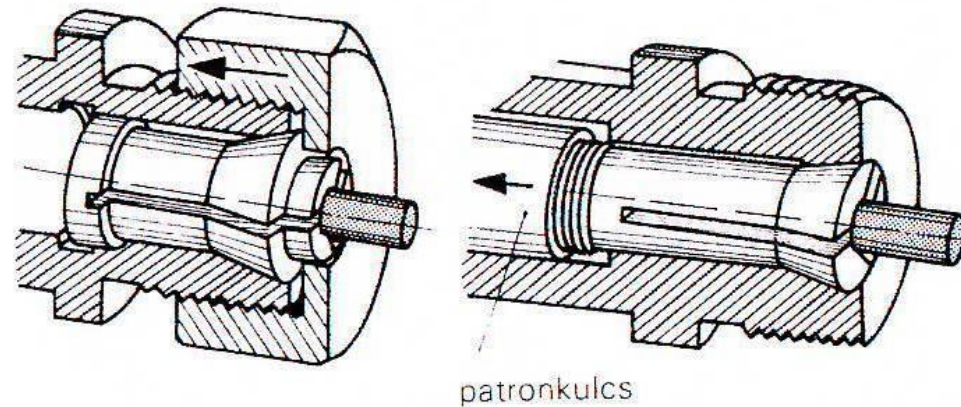
BEFOGÁS SÍKTÁRCSÁN

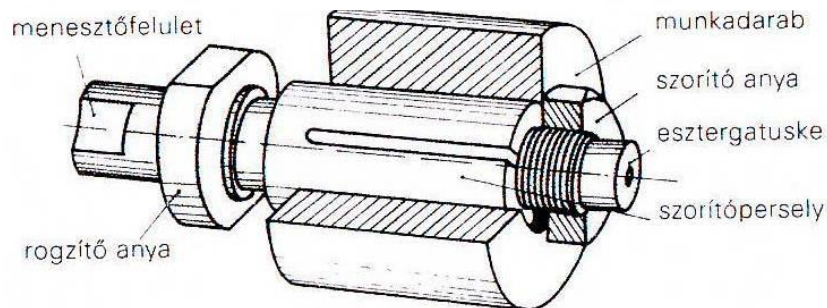
a munkadarabot szorítópofa fogja be

a munkadarabot felfogóderékszög tartja kiegyensúlyozás ellensúllyal

PATRONOS BEFOGÁS

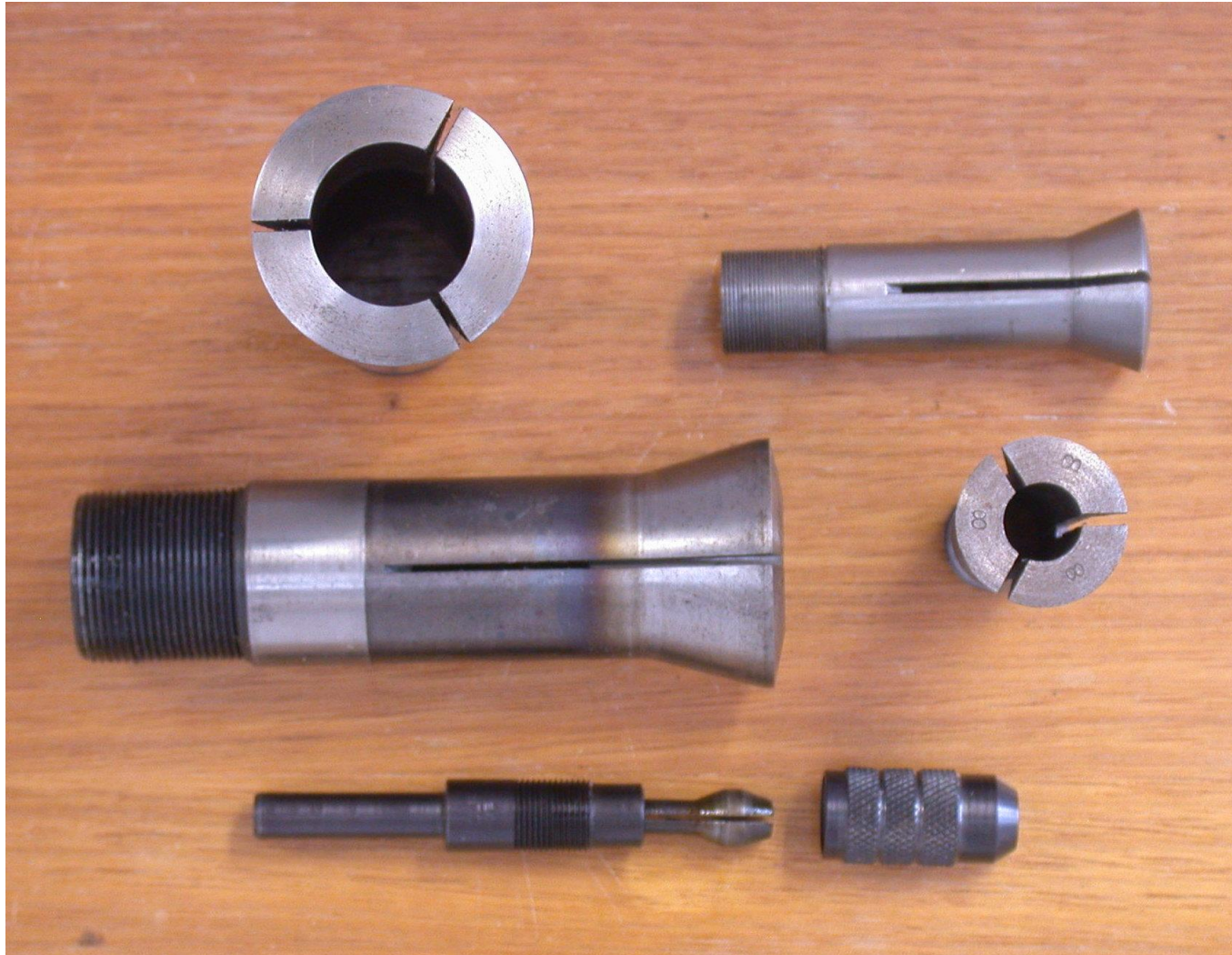
- HÚZOTT CSISZOLT SZÁLANYAG
- 0,1 – 0,15 TŰRÉSSEL
- KICSI ÁTFOGÁSI TARTOMÁNY!

BEFOGÁS EXPANZIÓS TŰSKÉN

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

Patronos befogó

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

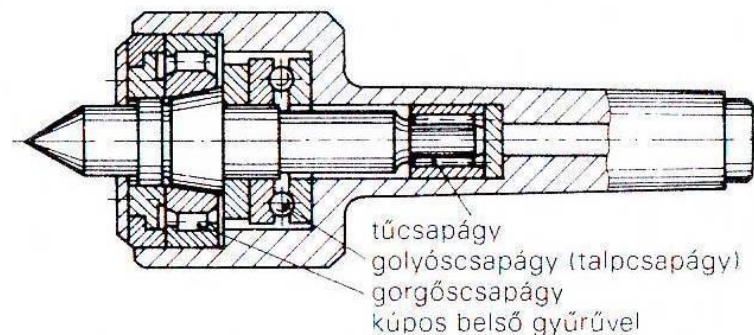
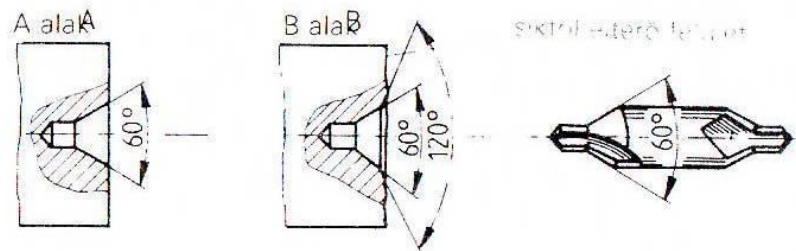
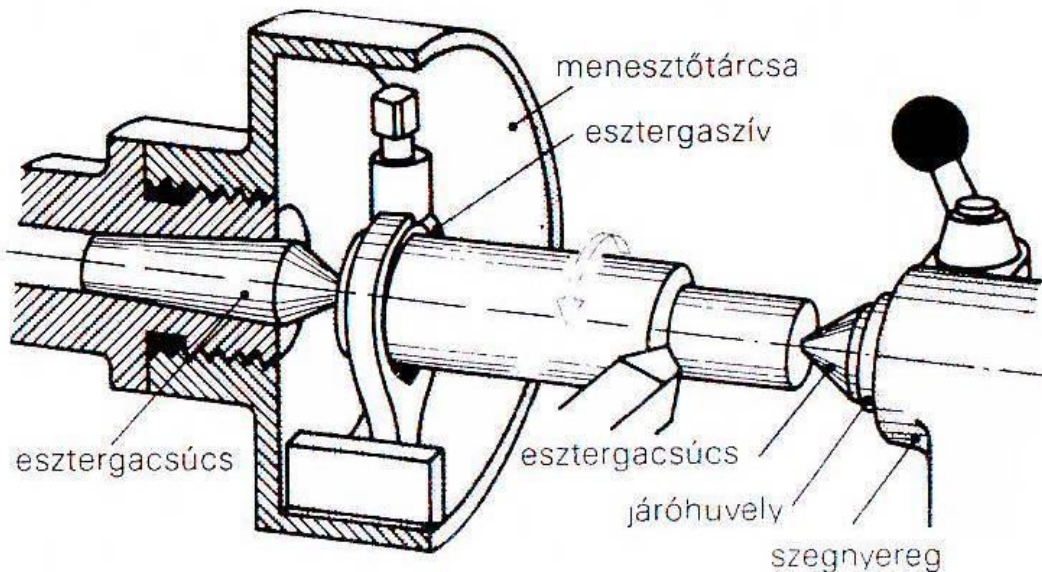
Szegnyereg

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

BEFOGÁS CSÚCSOK KÖZÉ

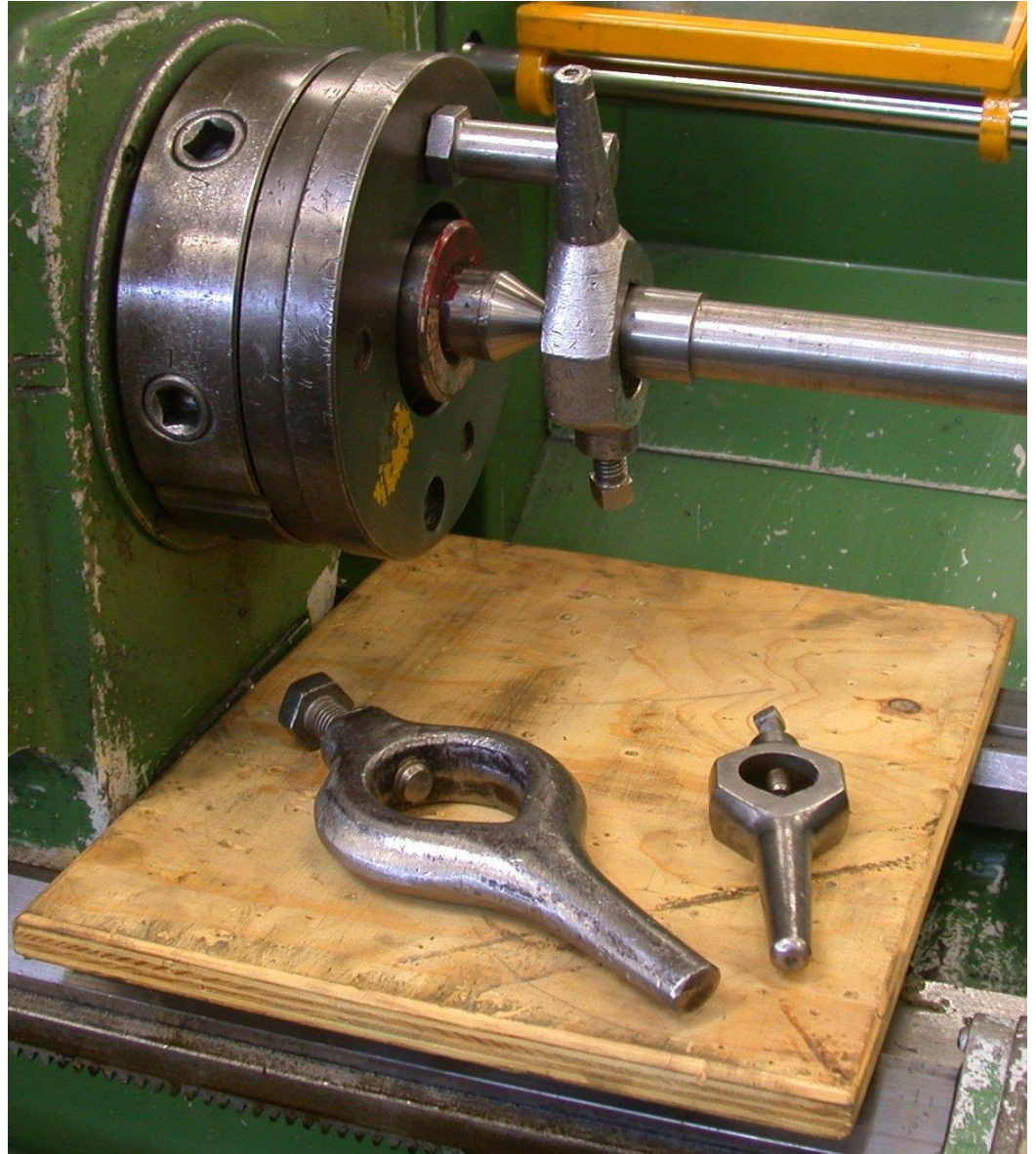
MENESZTÉS

- **ESZTERGASZÍV**
- **HOMLOKMENESZTŐ**

- ❖ **FORGÓ CSÚCS**
- ❖ **ÁLLÓ CSÚCS**
- ❖ **FÉL CSÚCS**

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

Esztergaszív

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

Forgócsúcs

Állócsúcs

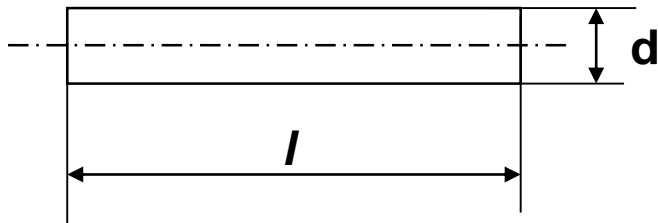

Csúcsfészek fúrók

A MUNKADARAB BEFOGÁSA

BEFOGÁS TOKMÁNYBA

$$\frac{l}{d} < 3$$

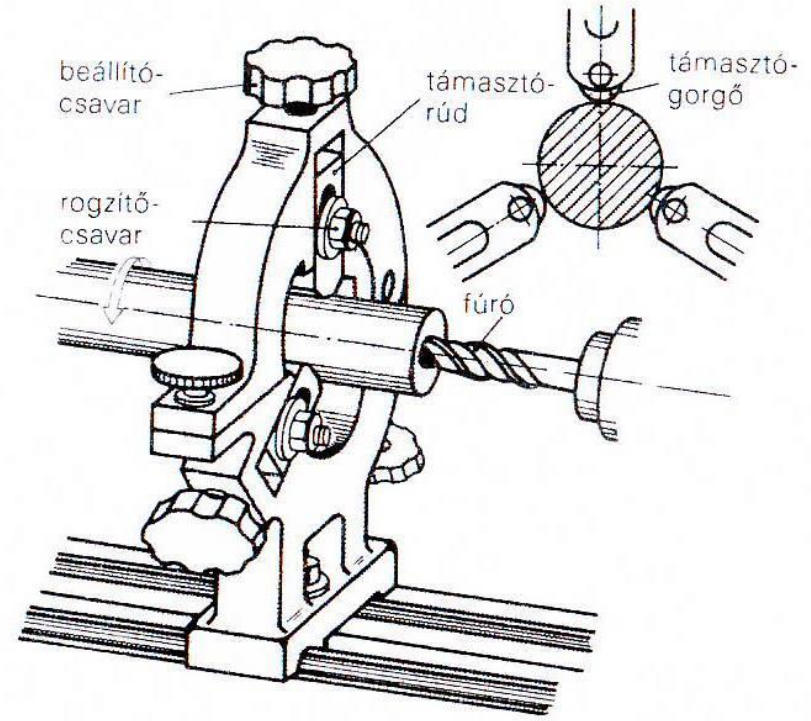
**BEFOGÁS
TOKMÁNYBA**

$$3 < \frac{l}{d} < 12$$

**CSÚCCSAL
MEGTÁMASZTVA**

$$\frac{l}{d} > 12$$

BÁBBAL

❖ **ÁLLÓ BÁB**

❖ **MOZGÓ BÁB**

A SZERSZÁMMAL SZEMBEN!

MUNKADARAB BEFOGÁSA ESZTERGÁN

BÁB

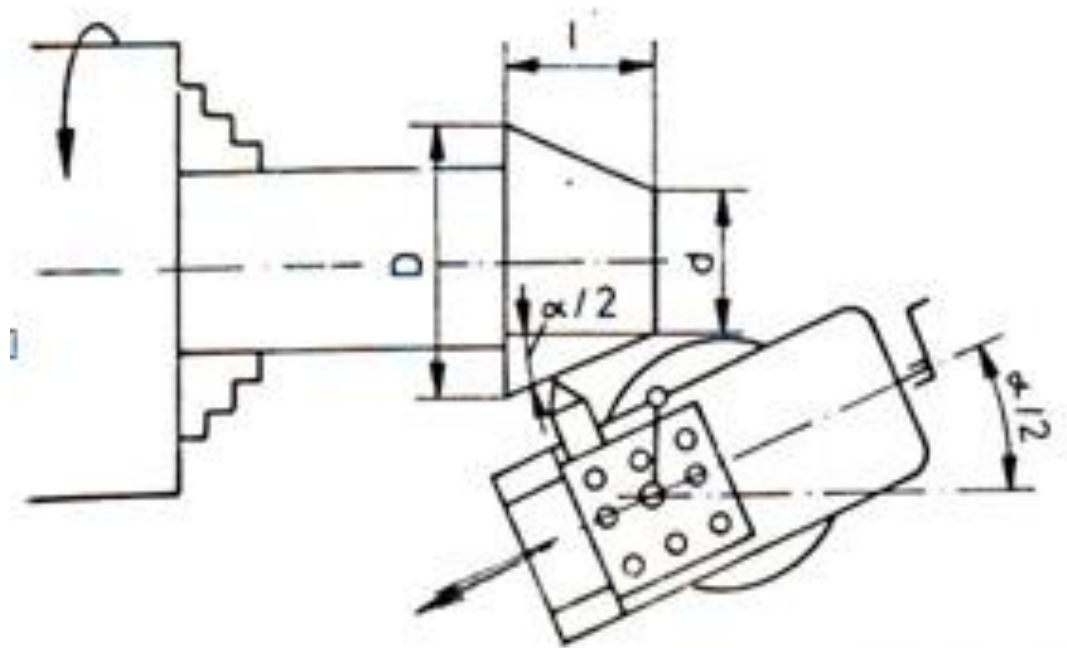
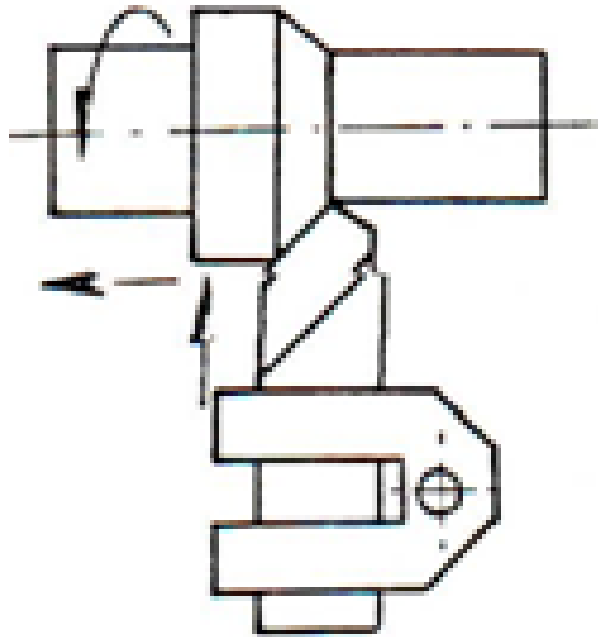

BÁB

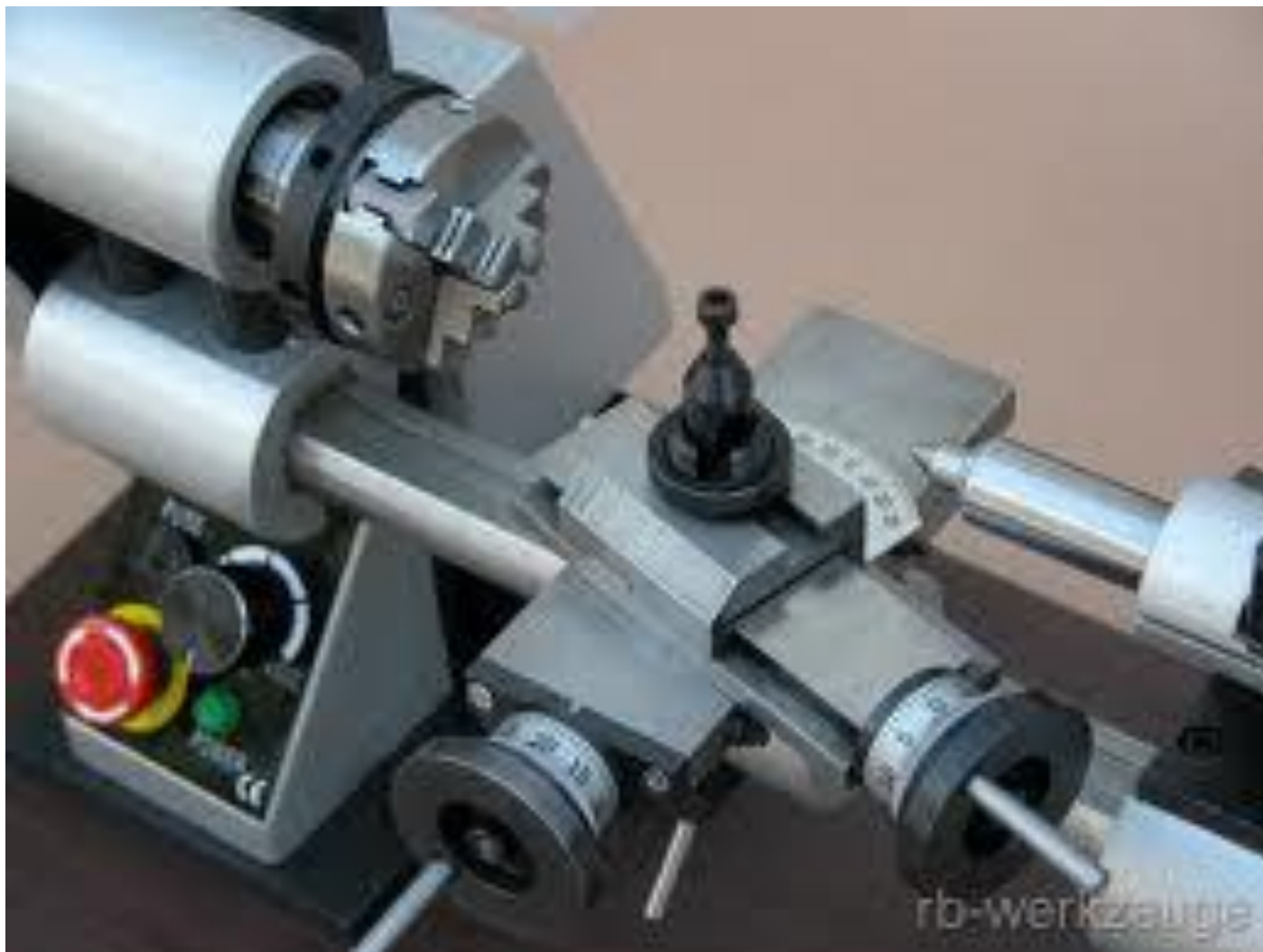
KÚP ESZTERGÁLÁSA

Rövid kúpok esztergálása esztergakéssel

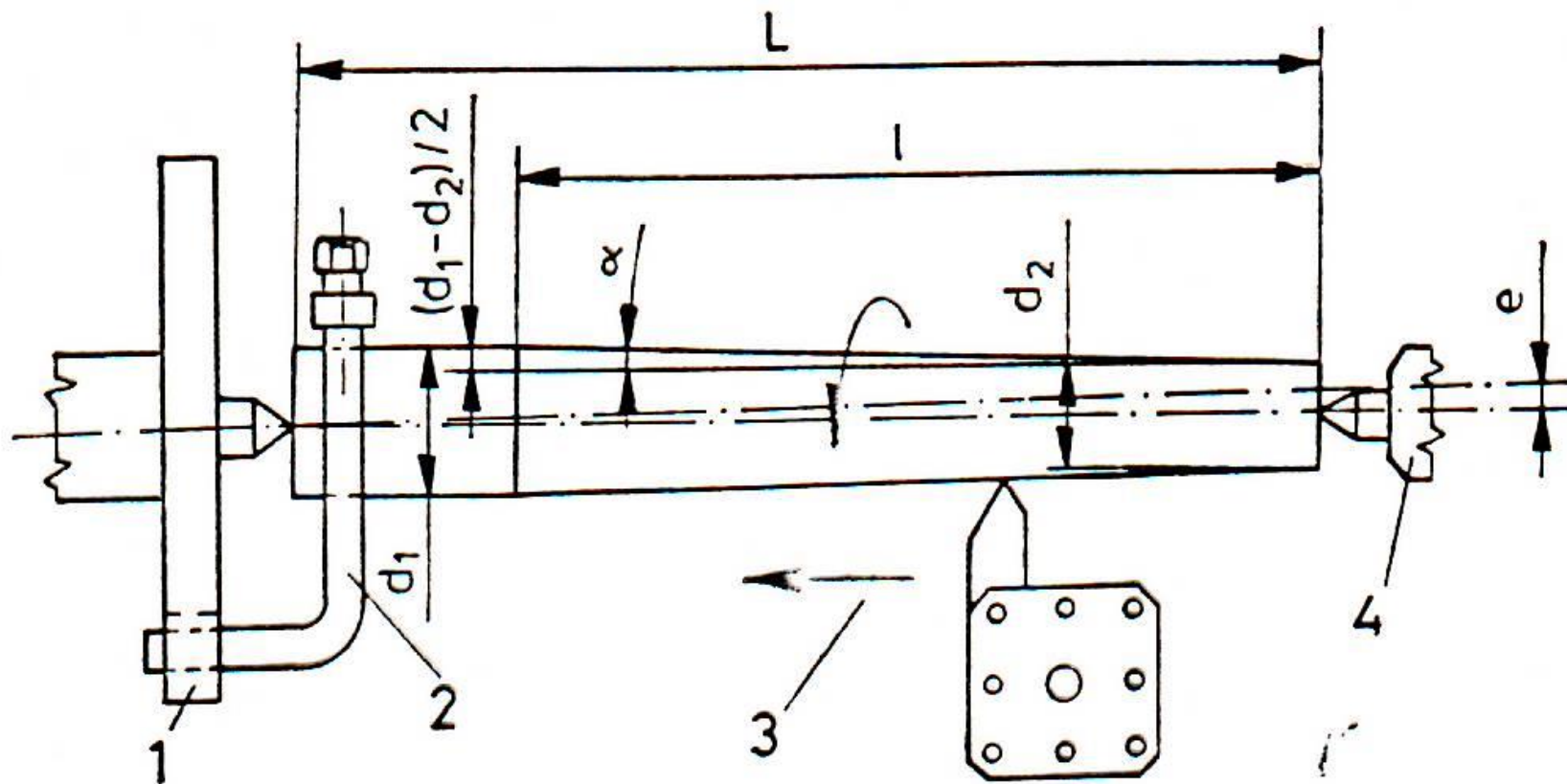
Meredek kúpok esztergálása a készsán elfordításával

KÚP ESZTERGÁLÁSA

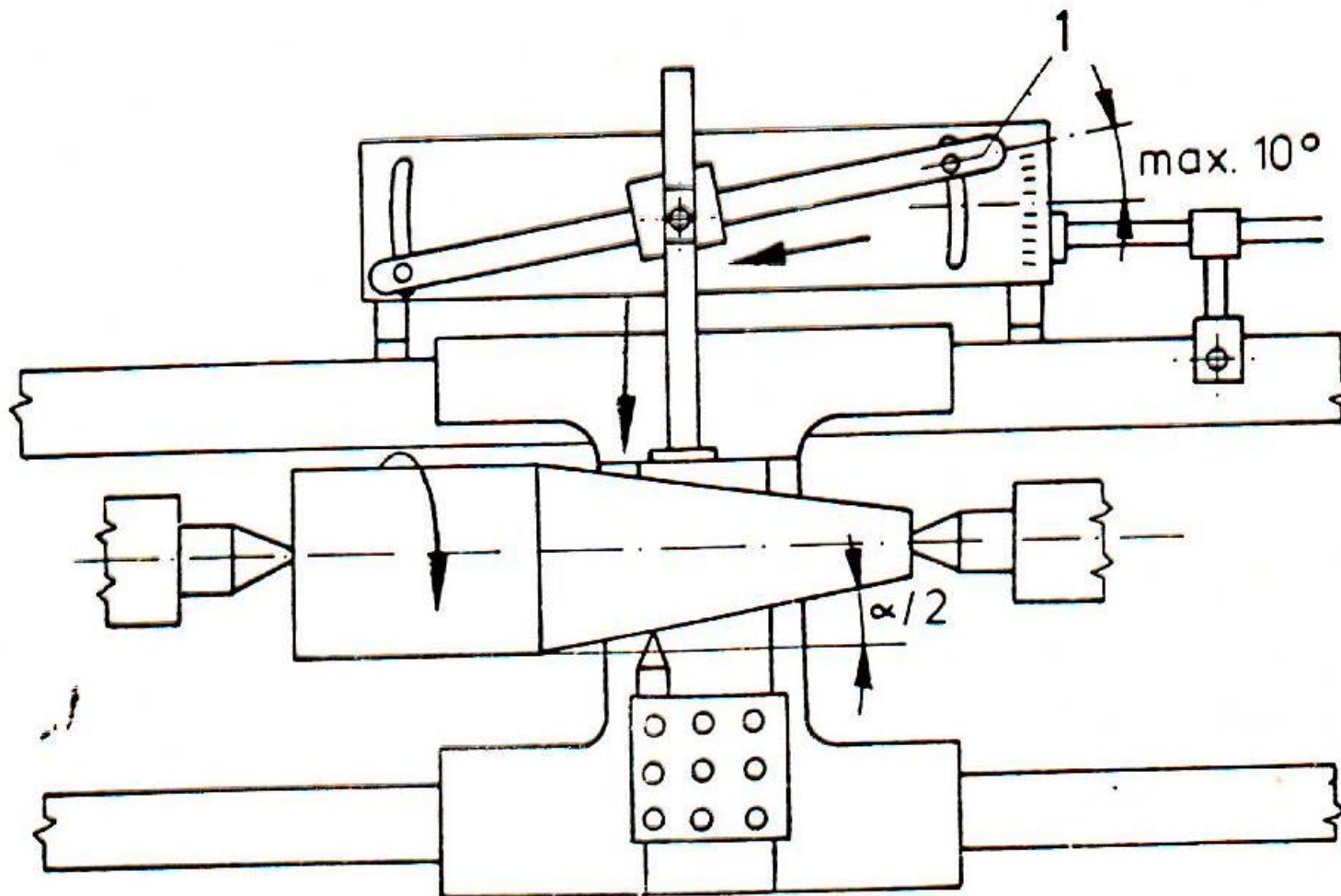

KÚP ESZTERGÁLÁSA

Hosszú kúpok esztergálása szegnyereg-elállítással
1 forgatótárca; *2* szív; *3* az előtolás iránya; *4* szegnyereg

KÚP ESZTERGÁLÁSA

Kúpesztergálás másolóvonalzóval

1 másolóvonalzó

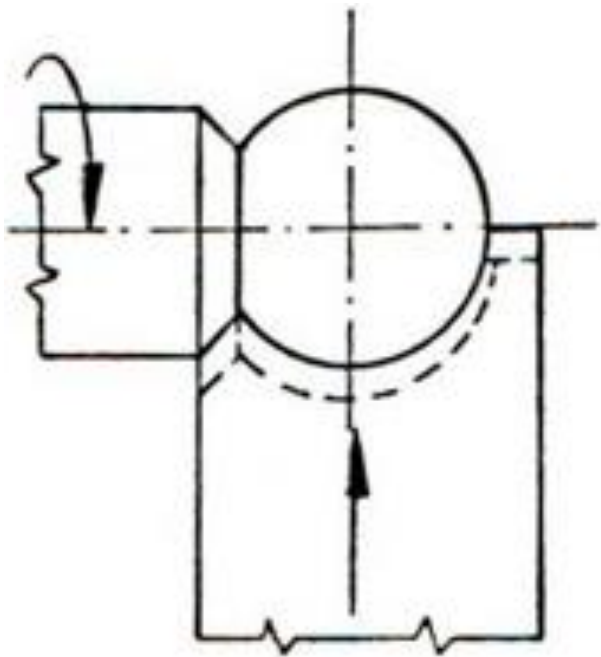
KÚP ESZTERGÁLÁSA

Pl. 1 : 20-as kúp esztergálása:

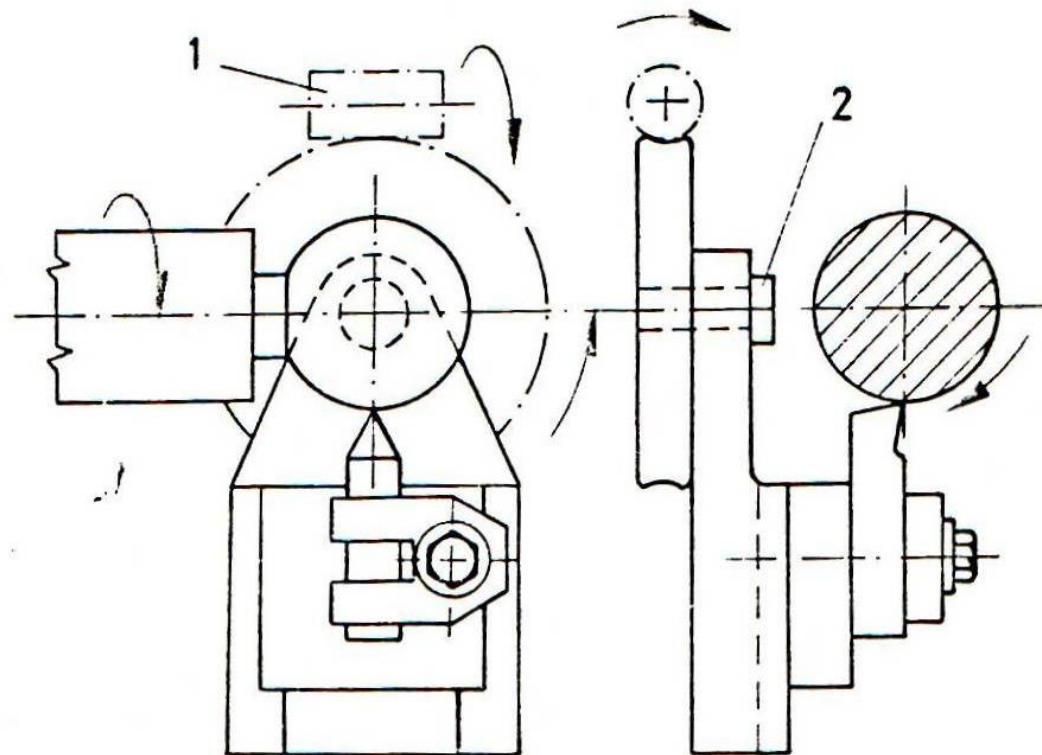
- Két csúc közé be kell fogni egy olyan hengeres tuskét, melynek ütése a központfuratokhoz képest minimális. A késtartóba egy **mérőórát** kell úgy rögzíteni, hogy a tapintója kb. csúcsmagasságban legyen. Ezután a durva beállítást végezzük el, a kézi szán elforgatásával, a kívánt szögre, esetünkben $1^{\circ}26'$, persze a perceket csak saccolni lehet. Ekkor a keresztzán mozgatásával a mérőóra 2-3 körbefordulása után 0-ra állítjuk az órát, majd a kézi szánt 20 mm-rel elmozdítjuk. Ha pontos lett volna az előzetes beállítás, most 0,5 mm-t kellene mutatni a mérőórának, persze ez elsőre nem szokott sikerülni, de két-három módosítás után biztos a siker.

GÖMB ESZTERGÁLÁSA

Gömb esztergálása
beszűrő esztergálással

Gömbfelületek esztergálása forgó készülékkel

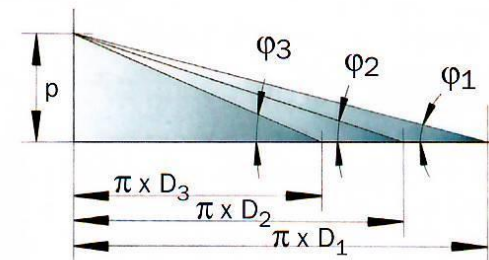
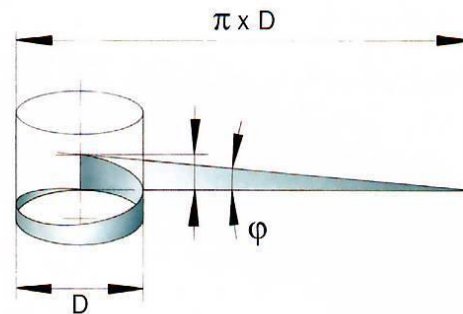
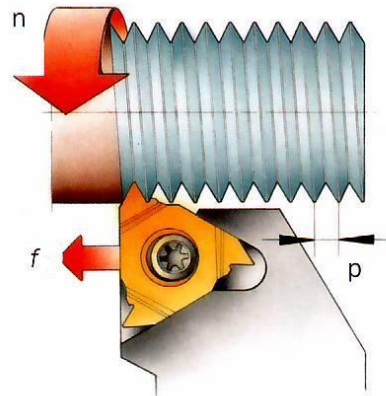
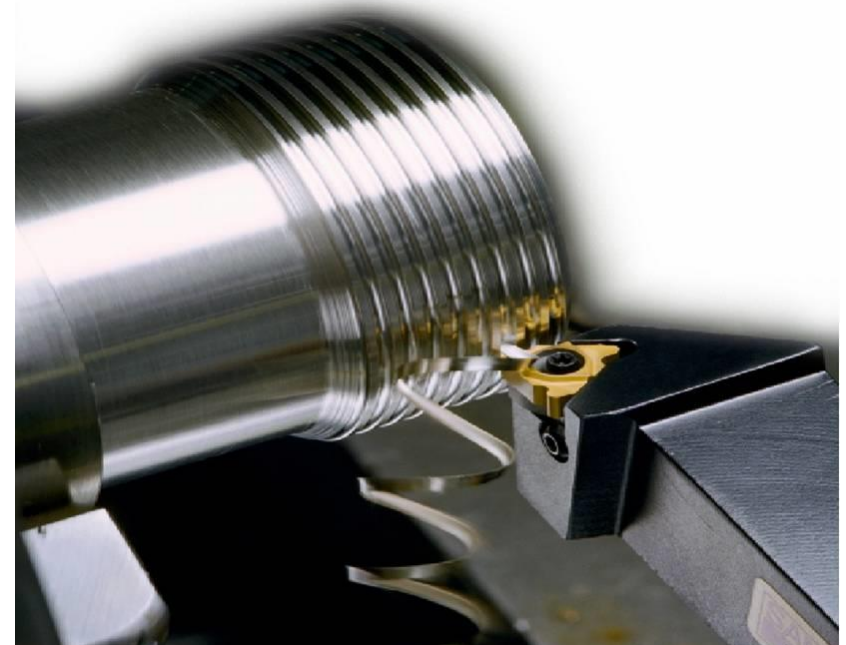
1 csigakerék-áttétel; 2 csap

VIDEO

MENET ESZTERGÁLÁS

MENETEK JELÖLÉSE (MSZ 200-81): M200x6(P2)LH 6H/6G 6g7g-R-118

- MENET SZELVÉNY BETŰJELE
- MENET ÁTMÉRŐ
- MENETEMELKEDÉS
- TÖBB BEKEZDÉS OSZTÁSJELE
- BALMENET
- ILLESZTÉS
- TŰRÉS
- MENET LEKEREKÍTÉS
- MENETHOSSZ

SANDVIK
Coromant

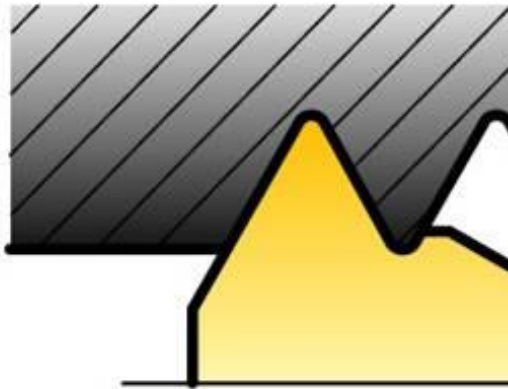
MENET ESZTERGÁLÁS

SZERSZÁM KIALAKÍTÁSA:

- TÖMÖR (HSS)
- FORRASZTOTT LAPKÁS (HW)
- VÁLTÓLAPKÁS (HW, HT, HC...)

LAPKA KIALAKÍTÁSA:

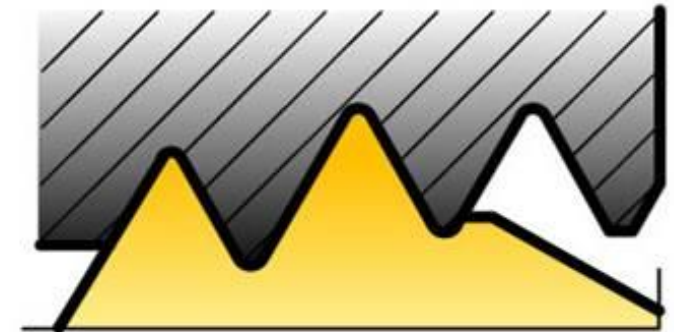
TELJES PROFILÚ
LAPKA

RÉSZ PROFILÚ
LAPKA

FÉSÜS LAPKA
(TELJES PROFIL)

MENET ESZTERGÁLÁS

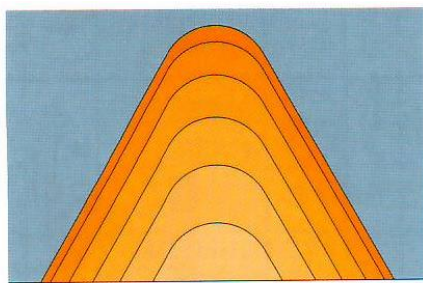
TECHNOLÓGIAI ADATOK

v – FORGÁCSOLÁSI SEBESSÉG

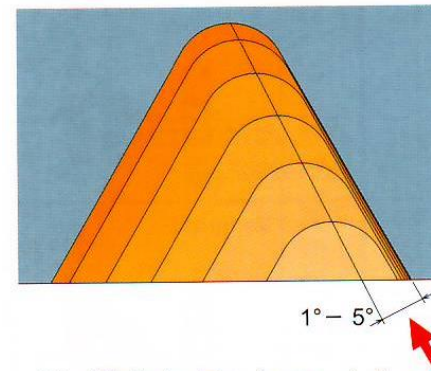
MDBANYAG-ÉLANYAG

f – ELŐTOLÁS $\equiv$ MENETEMELKEDÉS

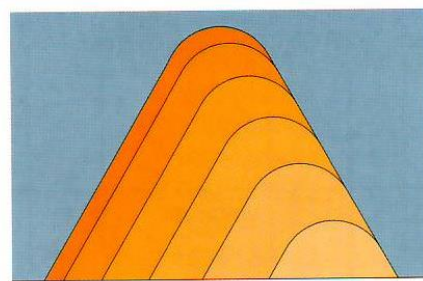
a – FOGÁSMÉLYSÉG - FOGÁSFELOSZTÁS

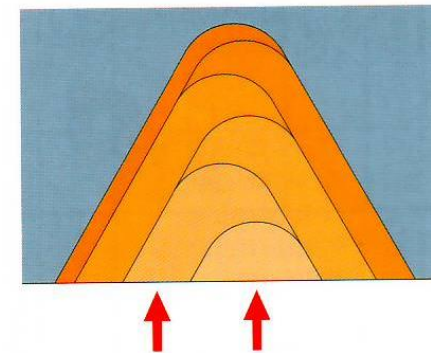
RADIÁLIS

ELTOLT
OLDALIRÁNYÚ

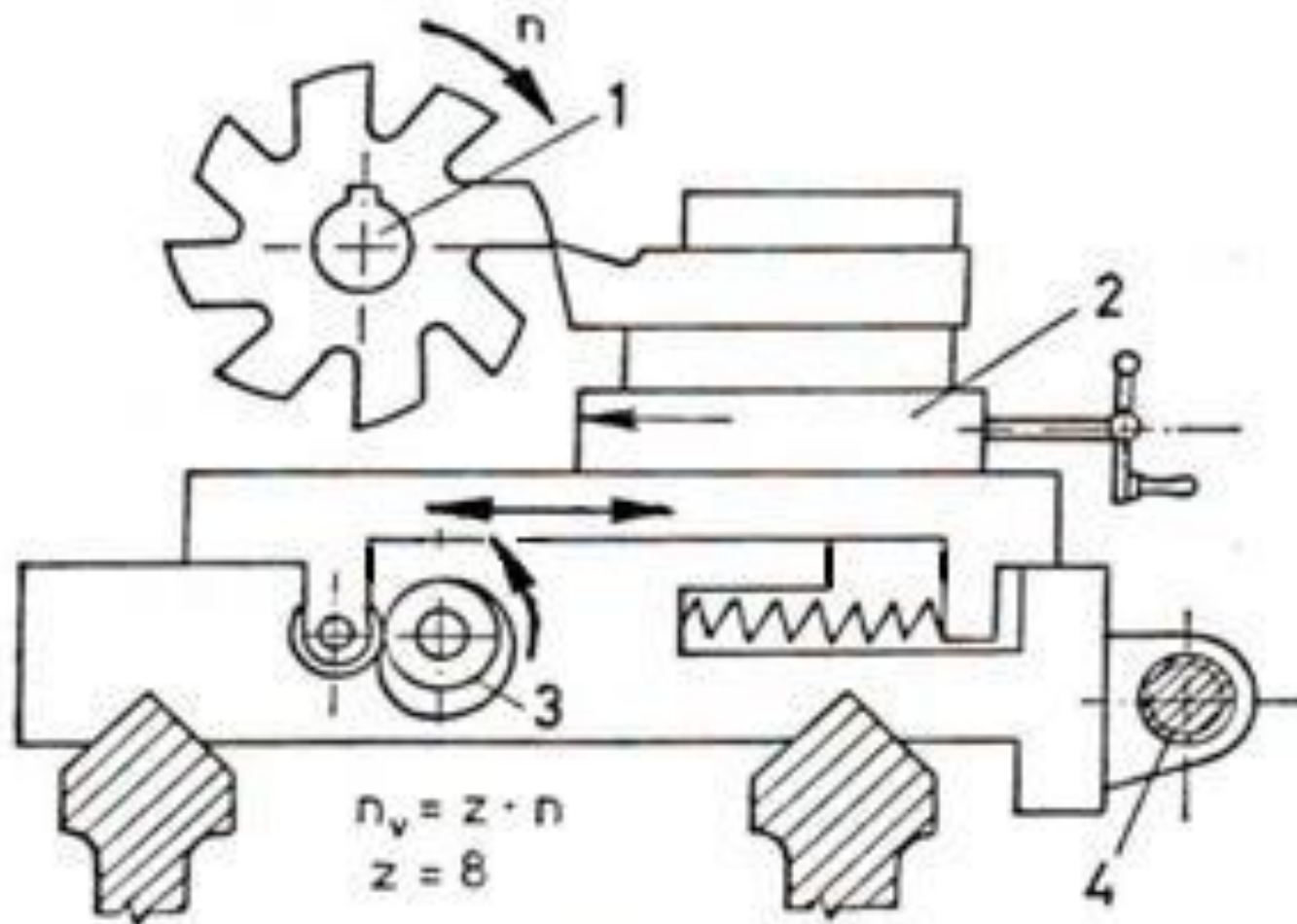

OLDALIRÁNYÚ

VÁLTAKOZÓ
OLDALIRÁNYÚ

HÁTRAESZTERGÁLÁS

Marófogak hátraesztergálása

1 orsó; 2 előtolás; 3 bütyköstárcsa; 4 vezérorsó

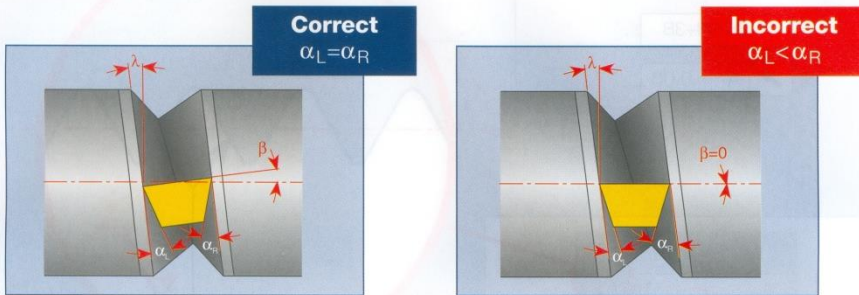

Leszúrás, beszúrás

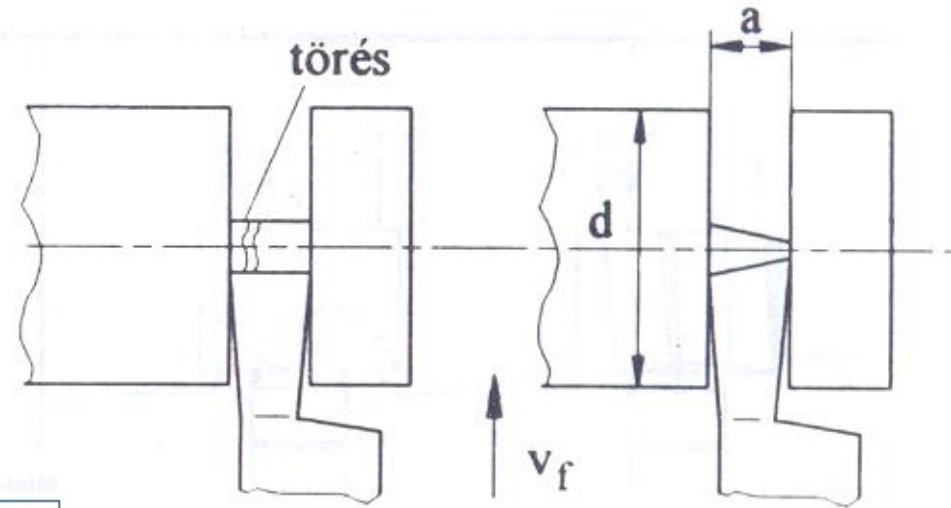
Beszúró-, leszúrókés helyes, illetve helytelen beállítása

Flank Clearance and Effective Inclination Angle

Inclination angle β of the cutting edges correspond to a specific thread helix angle λ and insures equal clearance angle on both sides of insert.

α - Flank clearance angle
 λ - Helix angle
 β - Effective inclination angle is achieved by selecting the suitable anvil

hagyományos

módosított

7. 19. ábra. Leszúrás

Kedvezőtlen forgácsolási viszonyok

Jellemzők:

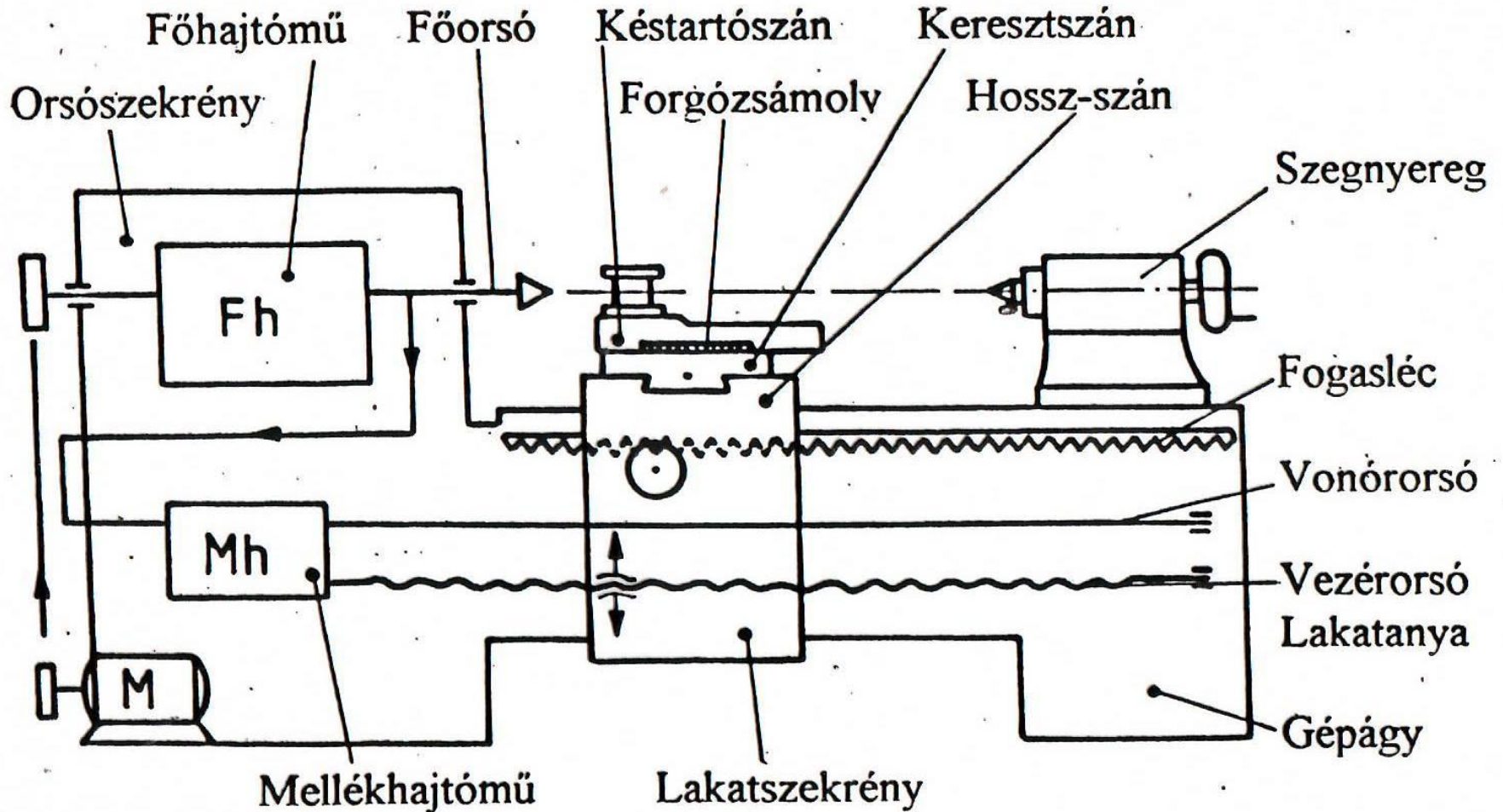
- viszonylag magas arányú a keményfém és a kerámia alkalmazása
- magas a váltólapkás kivitel aránya
- csavarfelület forgácsolásához, lefejtő esztergáláshoz, profilesztergáláshoz speciális, egyedi szerszámok
- **Specialitások:**
- ❖ keresztirányú síkesztergálás $n_c = \text{const.}$
  $v_c = \text{const.}$

Esztergagépek

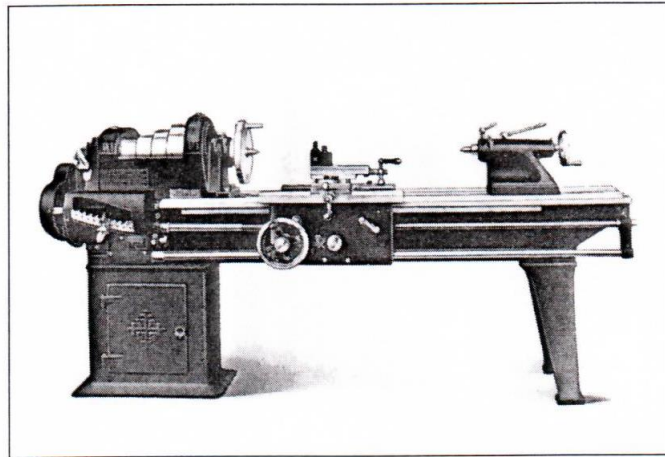
- ❖ Esztergáláskor a **forgó főmozgást** a ***munkadarab***, az **előtolómozgást** (mellékmozgás) a ***szerszám*** végzi.
- ❖ Az esztergálás gépei olyan szerkezetek, amelyek ezt a kétféle mozgást egyidejűleg biztosítani tudják.
- ❖ A munkadarab mozgását a főhajtómű, a szerszám mozgását a főhajtóműtől függő előtolóhajtómű (mellékmozgató) biztosítja.

Esztergagépek

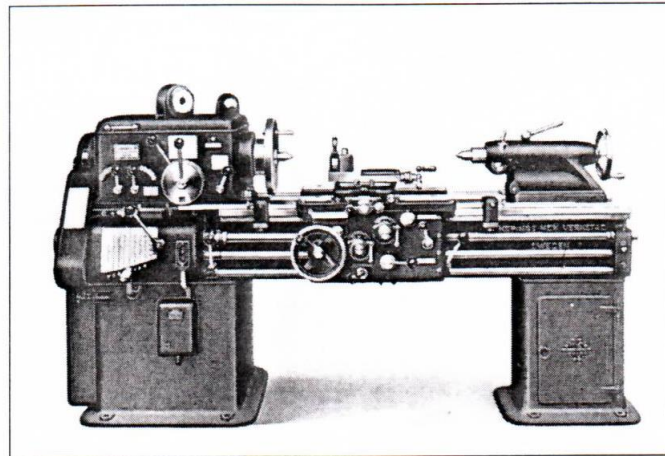
HAGYOMÁNYOS ESZTERGA FŐ RÉSZEI

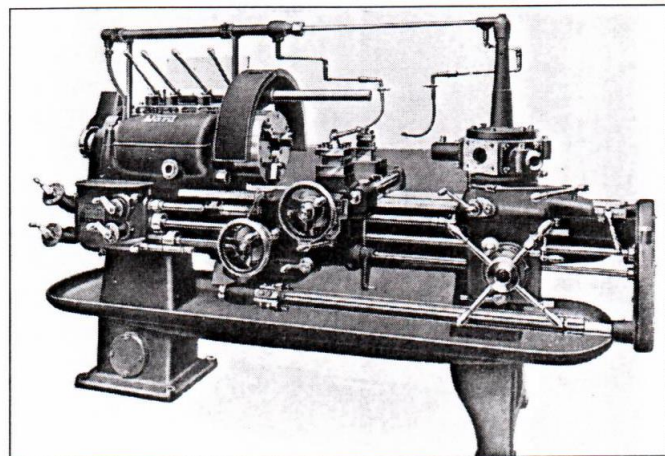
Esztergagépek

1910

1940

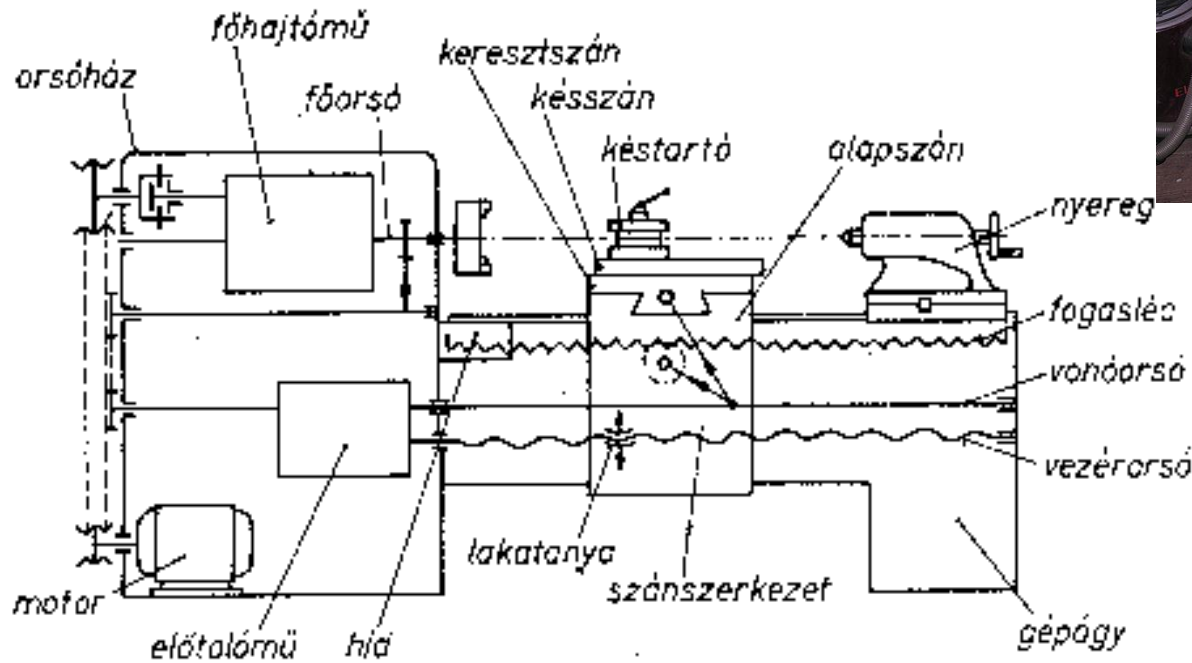

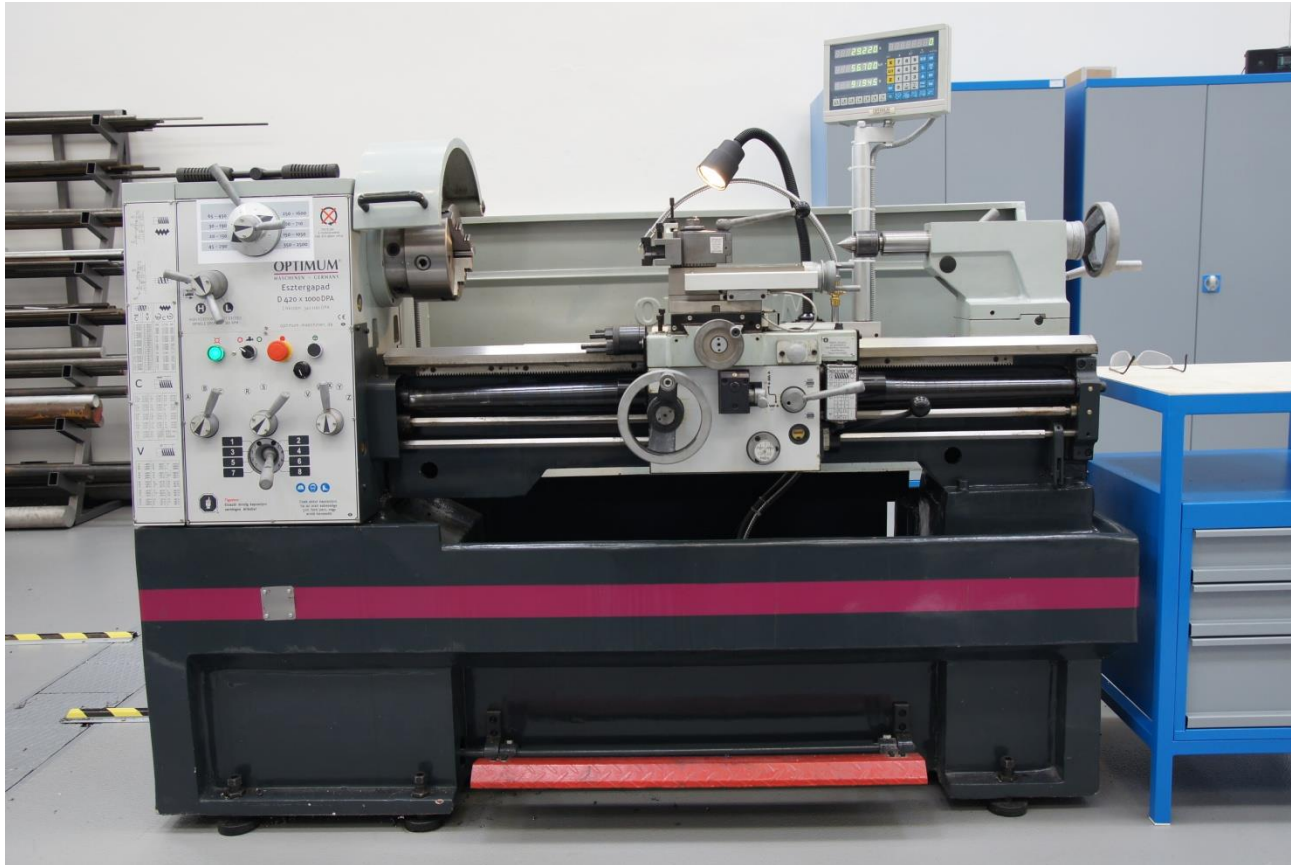
1950

Hagyományos esztergagép kinematikai felépítése és fényképe

Univerzális esztergagép (SZE laborban)

**Univerzális
esztergagép
szánszerkezete és
kijelzője (SZE)**

Esztergagépek

CNC esztergák

Számjegyvezérlésű esztergák, esztergaközpontok

- 2D, 3D, 4D... 8D
- Egyorsós – *kétorsós* - *ellenorsós*
- *ikerorsós*

Az **ikerorsós** gépeken a két főorsó minden tekintetben azonos tulajdonságokkal bír, ebben az esetben megosztoznak a megmunkálás különböző fázisain, az ilyen gépek gyakran teljesen szimmetrikus kivitelben készülnek.

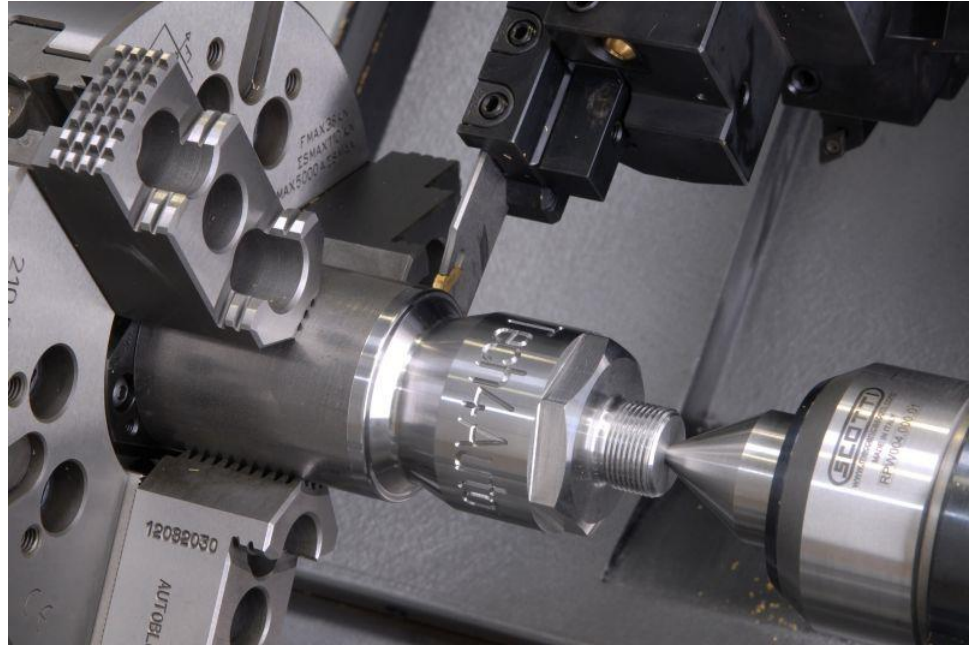
Komplex megmunkálás

Az iparban legtöbbször alkalmazott szerszámgépek jellemzői: csak egyféle forgácsolási feladat – marás, esztergálás, fúrás – megoldására alkalmasak.

Mellettük ma már megjelentek az úgyn. **komplex megmunkálásra** alkalmas szerszámgépek is.

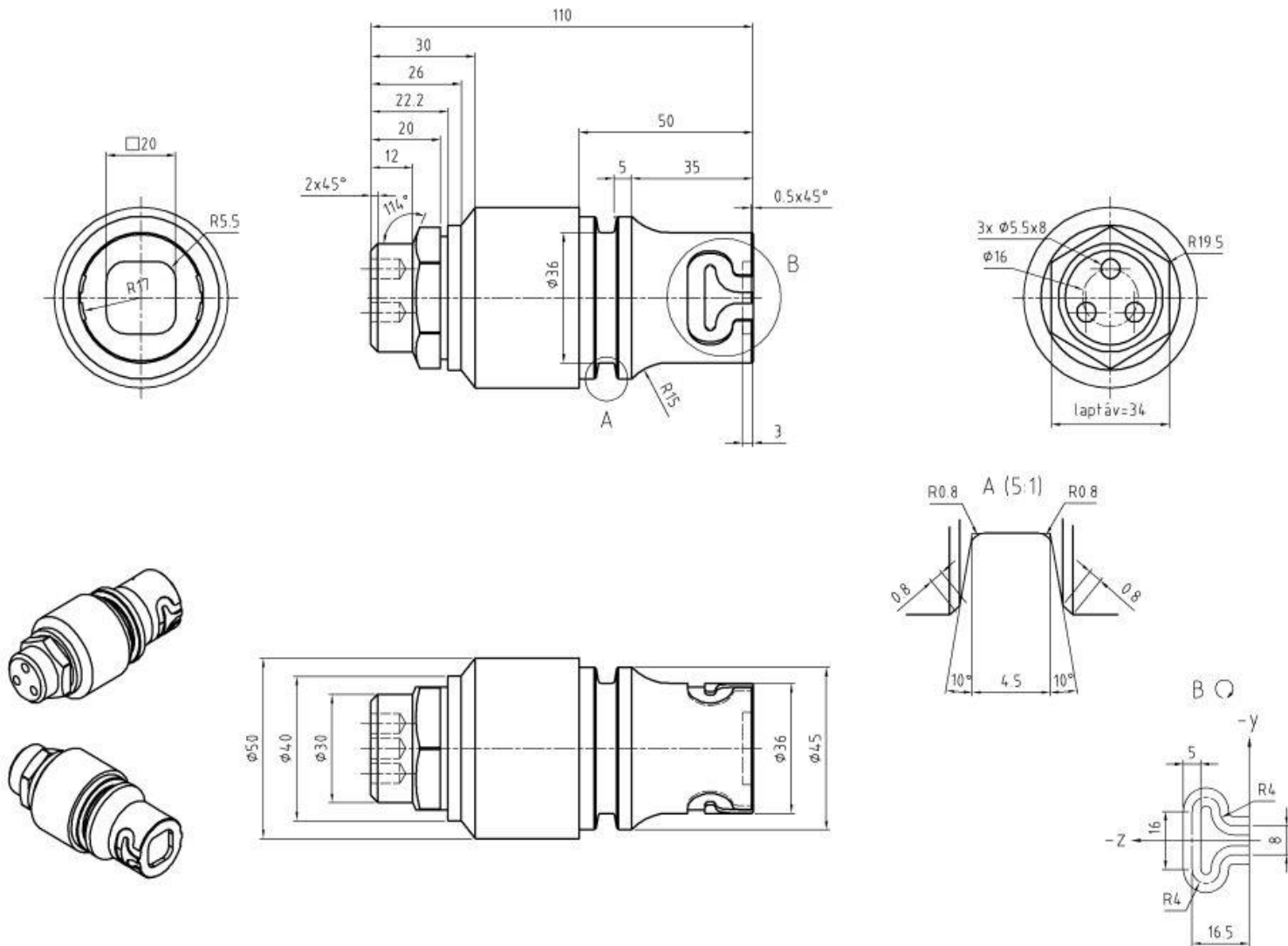
Komplex megmunkálás

Az esztergálási és a marási művelet egy felfogásban egy gépben történő elvégzése, a **műveletkoncentráció** a legtermelékenyebb megoldásokat eredményezi

Komplex megmunkálás

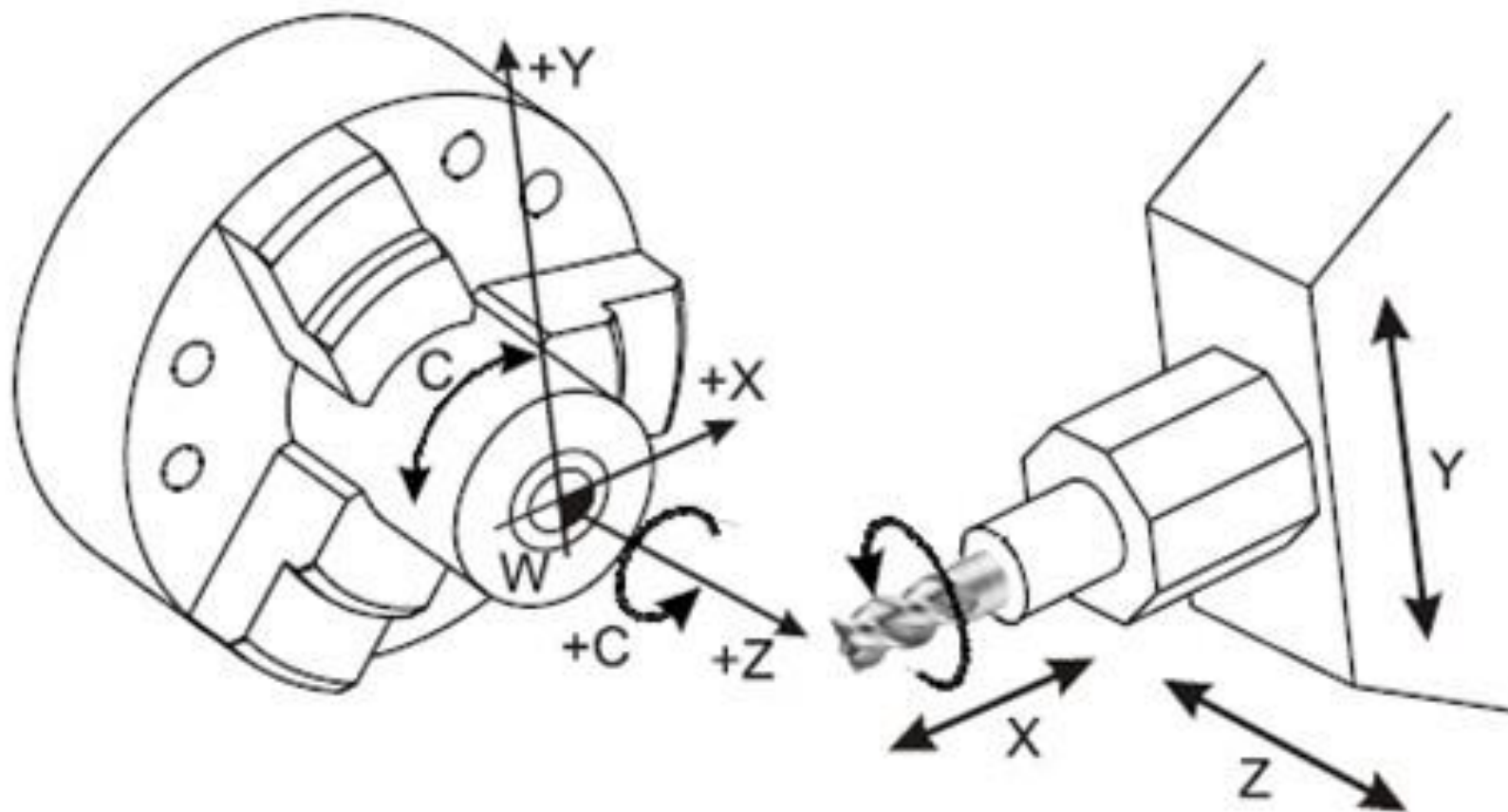
Egy tipikus munkadarab

Komplex megmunkálás

Eszterga központ és koordináta tengelyei

Komplex megmunkálás

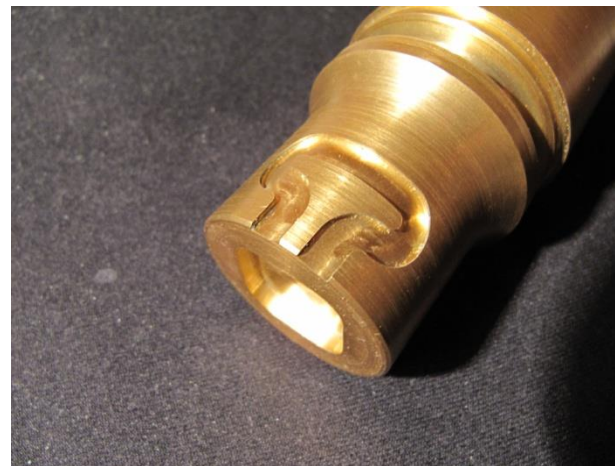
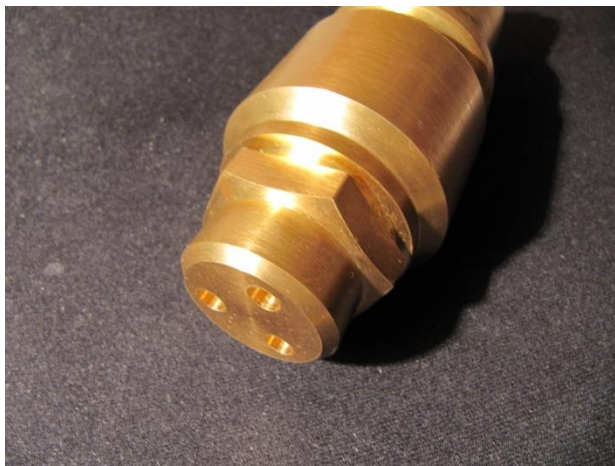
ESZTERGA

**Nagy mellékidő
gépeken kívül**

MARÓ

(Készülék, programozható körasztal)

Komplex megmunkálás

Komplex megmunkálás 4D

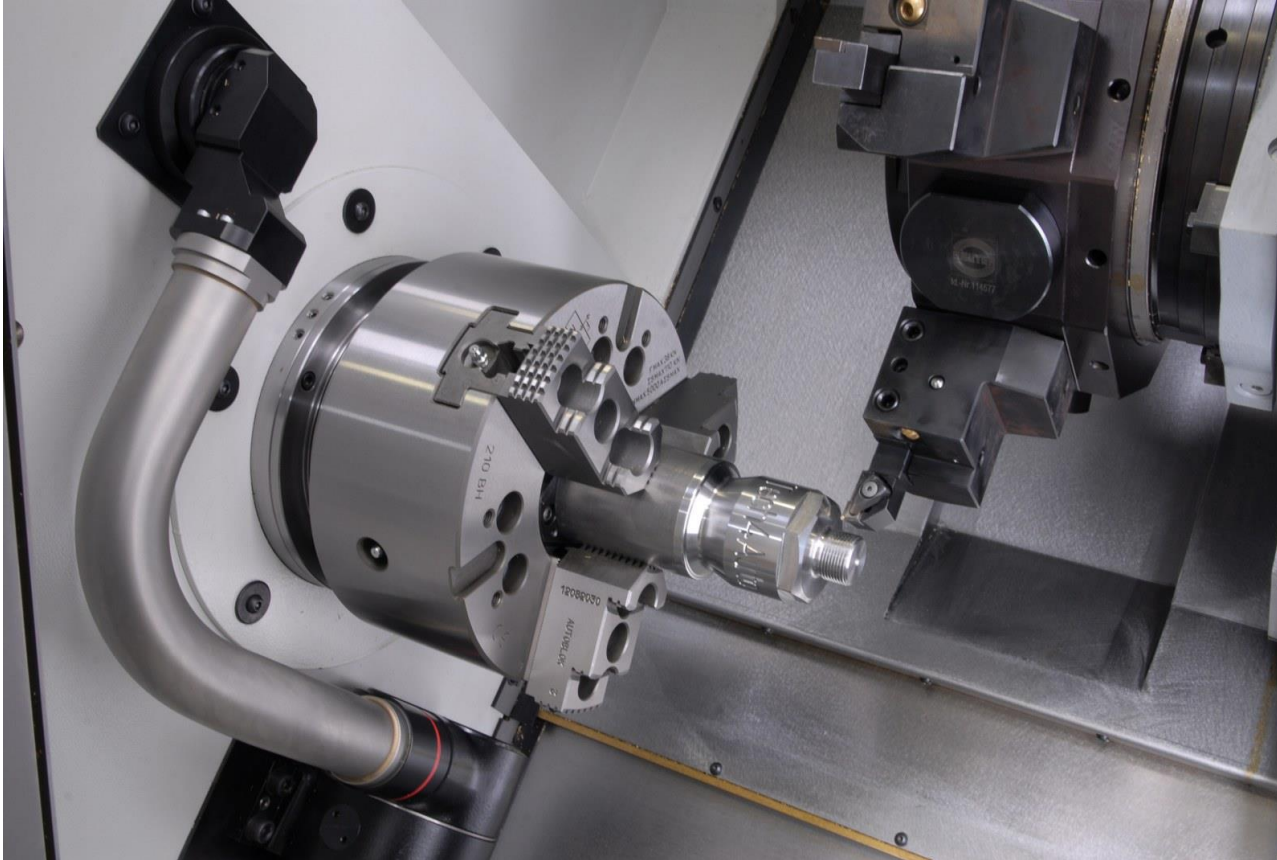
4D ESZTERGAKÖZPONT

- „A” és „B” oldalt egymás után készre munkálja
- Nem kell külön készülék, körasztal
- Nincs gépen kívüli mellékidő, csak munkadarab átfordítás
- Kevesebb bázisváltás

SZE – Gildemeister CTX310

Esztergáló megmunkáló központ munkatere

Komplex megmunkálás 4D

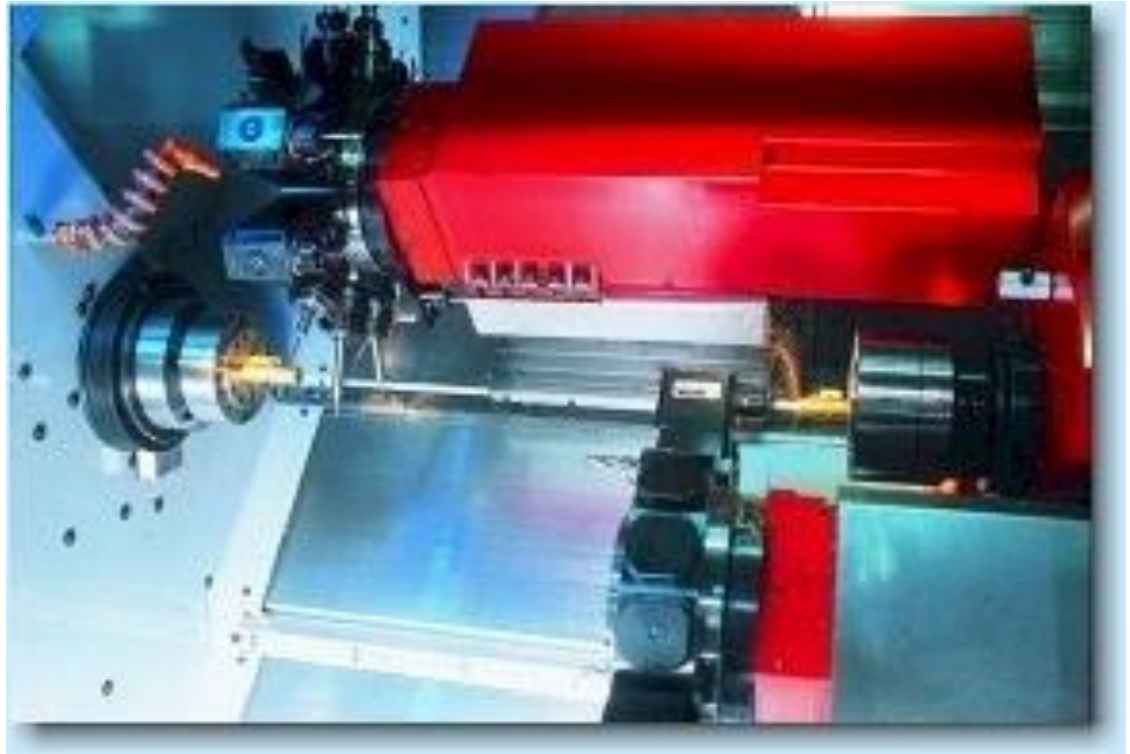
SZE – Gildemeister CTX310

Komplex megmunkálás 8D

**8 tengelyes
esztergáló
megmunkáló-
központ**

**EMCO
HYPERTURN
645 MCplus**

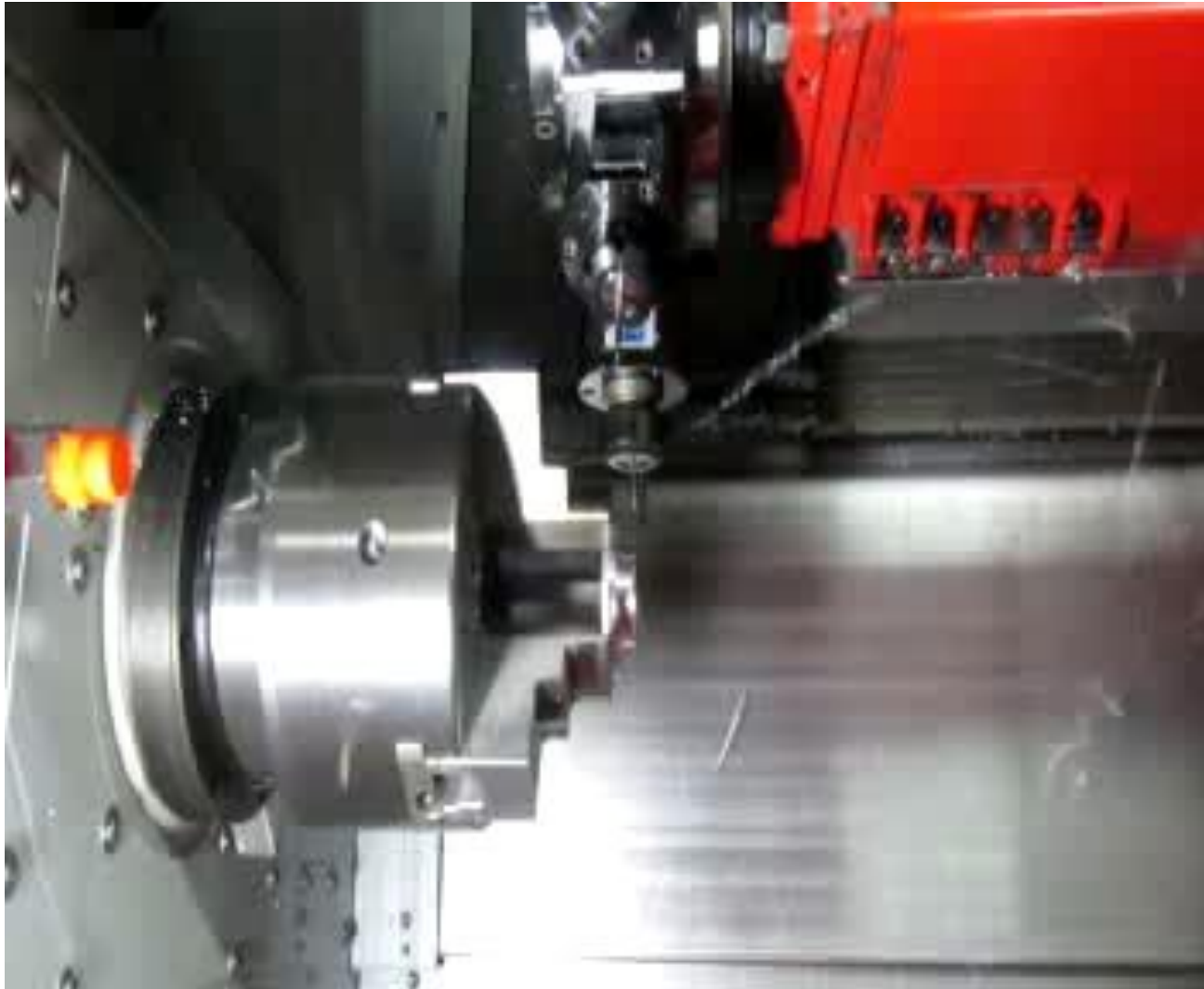
Komplex megmunkálás 8D

8D ESZTERGAKÖZPONT

- „A” és „B” oldalt egymás után készre munkálja
- Nem kell külön készülék, körasztal
- Nincs gépen kívüli mellékidő
- Ellenorsó átveszi a darabot
(pontos átfogás – egytengelyűség)
- Párhuzamosan dolgozhat A és B oldal
egymástól függetlenül
(főidő csökkenés)

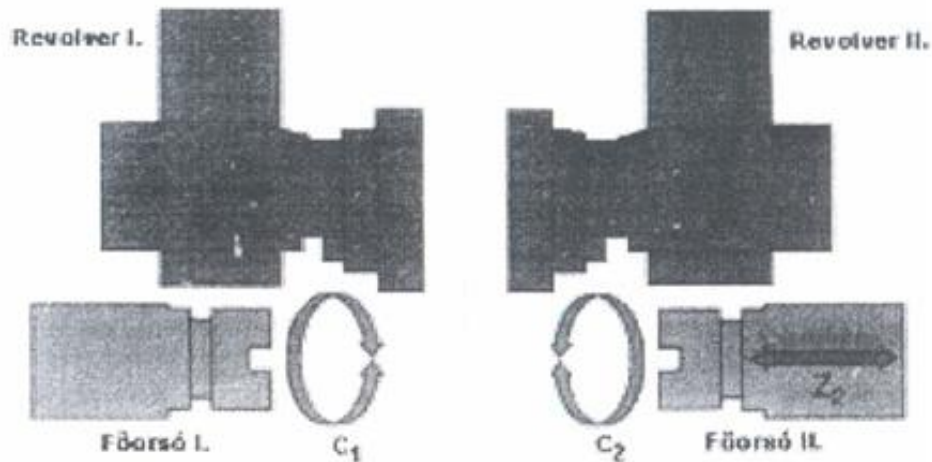

8D esztergaközpont

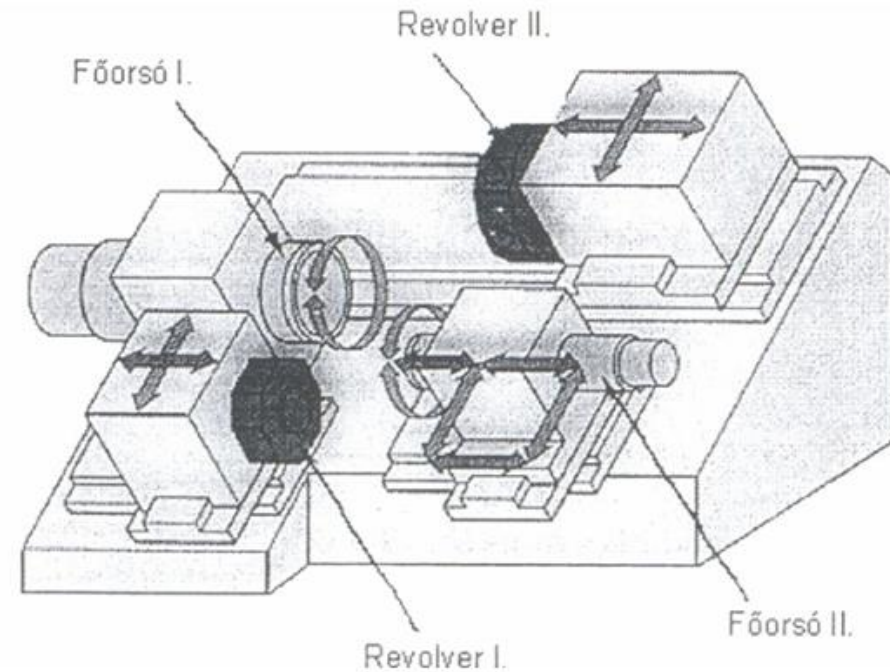

Iker- és segédorsós esztergáló központok

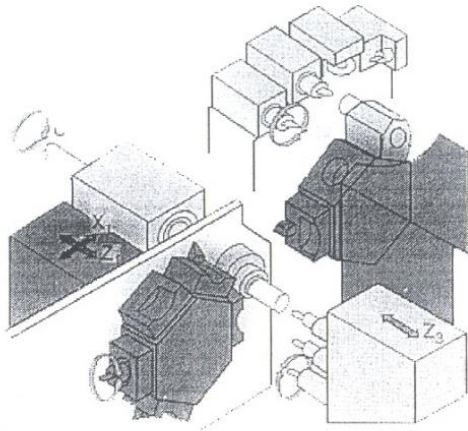

Ikerorsós
esztergáló központ

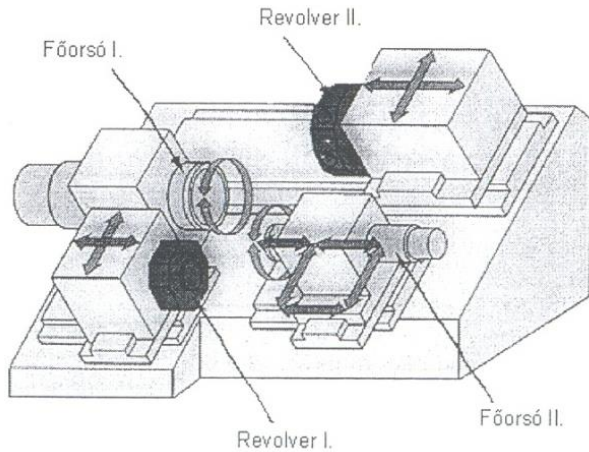

Segédorsós
esztergáló központ

Iker- és segédorsós esztergáló központok

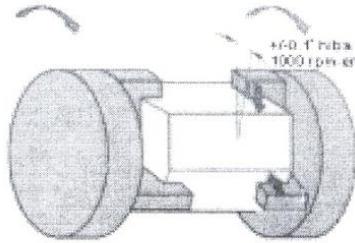

Tornos Bechler segédorsós
hosszeszterga automata

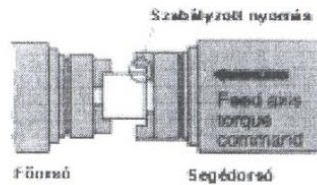

Miyano ANC segédorsós esztergaközpont

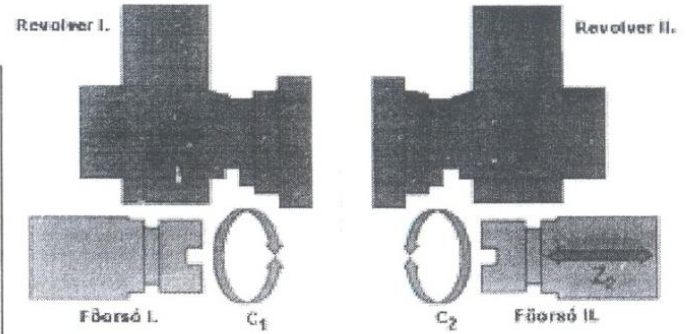
Nem forgáoszimmetrikus darab ábrázolása nagy együftfutási pontosságot igényel

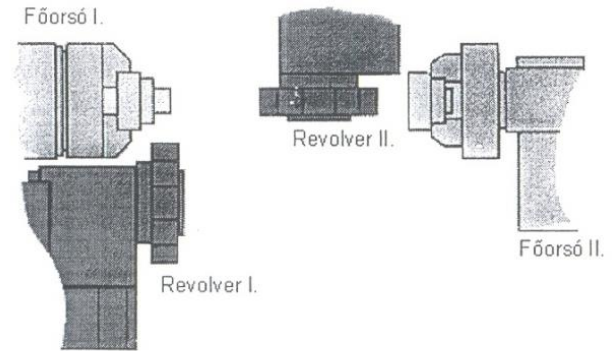
Főorsó Segédorsó

Főorsó Segédorsó

Nakamura-Tome ikerorsós esztergaközpont

A konfiguráció lehetővé teszi a főorsók egymástól független üzemelését.

Gildemeister ikerorsós esztergaközpont

Esztergálás

4 tengelyes esztergáló
megmunkáló központon

Esztergálás képletei

Paraméter	Jelentés	Metrikus mértékegység
D_m	Megmunkált átmérő	mm
a_p	Fogásmélység (D.O.C.)	mm
f_n *)	Fordulatonkénti előtolás	mm/ford
v_c	Forgácsolási sebesség	m/perc
n	Főorsó fordulatszám	ford/perc
P_c	Hasznos teljesítmény	kW
Q	Anyagleválasztási sebesség	cm ³ /perc
T_c	Megmunkálási idő	min
l_m	Megmunkált hossz	mm
h_m	Átlagos forgácsvastagság	mm
h_{ex}	Maximális forgácsvastagság	mm
k_c	Fajlagos forgácsoló erő	N/mm ²
k_{c1}	Fajlagos forgácsolási erő, mely érvényes $h_m = 1$ mm	N/mm ²
m_c	Korrekciós tényező a pillanatnyi értékhez h_m	
κ_r	Főél elhelyezési szög	fok
γ_0	Forgács homlokszög	
r_z	Csúcssugár	mm
R_{max}	Profilmélység	μm
SCL	Spirális forgácsolási úthossz	m

Forgácsolási sebesség (v_c)
(m/perc)

$$v_c = \frac{D_m \times \pi \times n}{1000}$$

Főorsó fordulatszám (n)
(ford/perc)

$$n = \frac{v_c \times 1000}{\pi \times D_m}$$

Anyagleválasztási sebesség (Q)
(cm³/perc)

$$Q = v_c \times a_p \times f_n$$

Hasznos teljesítmény (P_c)
(kW)

$$P_c = \frac{v_c \times a_p \times f_n \times k_c}{60 \times 10^3}$$

Megmunkálási idő (T_c)
(min)

$$T_c = \frac{l_m}{f_n \times n}$$

Fajlagos forgácsoló erő (k_c)
(N/mm²)

$$k_c = k_{c1} \times h_m^{-m_c} \times \left(1 - \frac{\gamma_0}{100}\right)$$

Palást vagy furat (egyenes) esztergálás
(mm)

$$SCL = \frac{D_m \times \pi}{1000} \times \frac{l_m}{f_n}$$

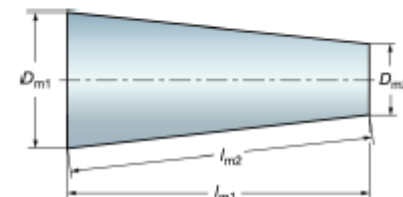
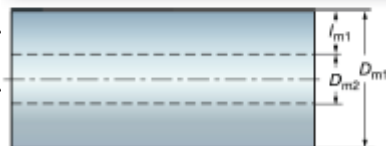
Kúpsztergálás
(mm)

$$SCL = \left(\frac{D_{m1} + D_{m2}}{2} \times \frac{\pi}{1000}\right) \times \frac{l_{m2}}{f_n}$$

Oldalazás
(mm)

$$SCL = \left(\frac{D_{m1} + D_{m2}}{2} \times \frac{\pi}{1000}\right) \times \frac{l_{m1}}{f_n}$$

$$l_{m2} = \sqrt{l_{m1}^2 + \left(\frac{D_{m1} - D_{m2}}{2}\right)^2}$$

*) Leszúrásban és beszúrásban f_{nx} (radiális előtolás) és f_{nz} (axiális előtolás) is használatosak.

Köszönöm a figyelmet!